

*Není hezčích pohádek,
než jsou ty, které píše sám život.*

Hans Christian Andersen

Noc s Andersenem

Noc s Andersenem je akce knihoven na podporu dětského čtenářství, při níž děti nocují v knihovně u příležitosti výročí narození dánského pohádkáře Hanse Christiana Andersena. Akce se koná 2. dubna, tedy v den, kdy byl v roce 1967 vyhlášen Mezinárodní den dětské knihy. Autorkami jsou knihovnice z knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana Hana Hanáčková a Miroslava Čápová.

První Noc s Andersenem proběhla na přelomu března a dubna roku 2000 v dětském oddělení Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, zúčastnilo se 25 dětí. Od roku 2001 se pořádá po celé České republice pod záštitou Klubu dětských knihoven. V dalších letech se noc rozšířila i za hranice České republiky, pořádá se v Polsku, Slovensku, Rakousku, Slovinsku a Německu. Kromě veřejných knihoven se akce účastní i školní knihovny, školy, školky, domy dětí, občanská sdružení a další zařízení. V letech 2001-2008 se konaly jednotlivé ročníky za podpory akce Březen – měsíc internetu. V roce 2010 se Noc s Andersenem uskutečnila na 905 místech, z toho v 446 knihovnách a účastnilo se jí celkem 31 256 dětí. V roce 2011 proběhla na 1 065 místech s celkovým počtem 40 957 dětí a v roce 2012 to už bylo 1 133 míst a 44 067 dětí.

Dne 2. dubna 2013 – v den výročí dánského pohádkáře Hanse Christiana Andersena – udělila Hans Christian Andersen Award Committee v Odense cenu vybraným projektům. Jedním z nich byla i Noc s Andersenem a její hlavní organizátorky Hana Hanáčková a Miroslava Čápová z dětského oddělení Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti. Co na ocenění říkají Hanka Hanáčková a Mirka Čápová z dětského oddělení Knihovny BBB? „V roce 2000 jsme netušily, že se malá regionální akce rozroste ve společenství knihoven, škol a dalších organizací. Díky Klubu dětských knihoven SKIP a ochotným dospělým organizátorům, kterým se zalíbil nápad podpořit rozvoj dětského čtenářství pomocí Andersenových pohádek, mohou děti v jeden jediný kouzelný večer zažít literární i kulturní dobrodružství, které může přiblížit dětskou duši k celoživotní lásce ke knížkám.“

V roce 2014 pronikla Noc s Andersenem na další světadíl – Afriku. Skupinka malých černoušků nocovala ve slumu Amani Kibera (Nairobi) v africké Keni. Kromě tradičních účastníků z Čech, Moravy, Slezka, Slovenska, Polska a Slovinska nacházíme účastníky z Keni, Austrálie, Řecka, USA, Španělska, Velké Británie, Bulharska, Francie, Chorvatska, Švýcarska, Německa a Dánska. Celkem se zúčastnilo 81 559 dětí a dospělých v 1 397 místech světa.

Děti se v průběhu odpoledne sejdou v knihovně. Ideální je počet 20 dětí, rok od roku však zájem stoupá, proto se často provádí losování či soutěž o účast. Poté se koná program, který si daná knihovna připravila – hromadné čtení knih, divadelní představení a na dobrou noc se čtou pohádky. V souvislosti s touto akcí probíhají i další programy, např. lampionové průvody, noční návštěvy zámků, hraní divadelních představení, noční diskotéky a další různorodé aktivity v prostředí knihovny i v jejím okolí. Během návštěvy v knihovně děti provází osoby převlečené za Andersena, Bílou paní či známí spisovatelé.

I v knihovnách, v nichž nelze z nějakého důvodu přespat, se tato akce koná, ovšem s pozměněným názvem, Večer s Andersenem. I pro teenagery a dospělé jsou připraveny podobné akce – Noc bez Andersena nebo Noc s Boccacciem. Ta však netrvá až do rána, nýbrž jen do půlnoci.

V některých knihovnách probíhá sázení Pohádkovníků Andersenových (latinsky Fabularius Andersen), což je strom zasazený během Noci s Andersenem v okolí knihovny. První sázení začalo v roce 2005 na 200. výročí Andersenova narození.

Téma každého ročníku vyhláší Klub dětských knihoven, většinou se zaměřuje na určitého významného autora nebo ilustrátora knih pro děti, který má v daném roce výročí narození.

Noc s Andersenem v Městské knihovně Horšovský Týn

Od roku 2001 pořádá Městská knihovna v Horšovském Týně Noc s Andersenem, při které děti 4. a 5. tříd stráví jednu noc v knihovně. Mezi tradiční program Noci patří také návštěva zámku a soutěže. 1. 4. 2005 byl v knihovně u příležitosti Noci s Andersenem zasazen strom Pohádkovník.

Děti se sejdou v pátek večer v knihovně, kde se přivítáme a seznámíme. Pak společně vyrazíme na zámek, kde na děti čeká prohlídka zámku a zámecké knihovny a setkají se s panem Andersenem, který jim vypráví o svém životě. Děti mají za úkol dojít do sklepení horšovskotýnského zámku a podepsat se na listinu, čímž osvobodí Zigunu, která dle pověsti na zdejším zámku straší jako Bílá paní. Večer se vracíme do knihovny, kde děti spí a druhý den dopoledne je čeká ještě spousta zajímavostí a zábavy.

Na Noci s Andersenem spolupracuje s knihovnou Divadelní ochotnický soubor z Horšovského Týna. Díky jeho členům mají děti možnost se osobně setkat např. s Karlem IV. a samozřejmě i se samotným panem Andersenem. Program pro děti připravuje také šermířská skupina z horšovskotýnska Samotáři. Dalšími pomocníky Noci jsou Filip a Kristýna Vrbovi.

Pro děti jsou připraveny soutěže, povídání o knihách, hraní her, zpívání a další. Jako vzpomínku dostanou všichni malý dárek a pamětní list za účast na Noci s Andersenem.

Noc s Andersenem 2002

Noc s Andersenem 2010

Noc s Andersenem 2011

Noc s Andersenem 2011

Pověst o Bílé paní Ziguně

V Horšovském Týně stojí zámek, který byl v 16. století přestavěn z původního hradu. Na jeho severní a západní straně jej obklopuje velký zámecký park. Částečně stojí na skalnatém ostrohu a pod ním jsou rozsáhlá sklepení. Z historického hlediska je významné, že od své tehdejší přestavby nebyl podstatněji stavebně upravován.

Měšťané a nevolníci zažívali kruté časy v době, kdy na hradě vládl Volf z Ronšperka. K poddaným se nechoval hezky a nebyl ani mezi okolní šlechtou oblíben. Pro své jednání byl dokonce napomínán i soudem v Plzni, aby zmírnil své chování vůči ostatním. Byl však dobrodružné povahy a rád se účastnil válečných tažení, která mu umožňovala vést nevázaný život. S manželskou věrností si hlavu nelámal a dlouhé cesty mu poskytovaly příležitosti k milostným avantýrám. Jeho paní, Ziguna z Gutštejna, mezitím trpěla a snášela od něho všelijaké příkoří. Tajně doufala, že se časem trochu umoudří a usadí. Ale její naděje byly marné. Z jedné válečné výpravy si vedle kořisti přivezl na své panství mladou a krásnou dívku, které slíbil, že se s ní ožení. Zbytečné byly snahy Ziguny odvrátit svého manžela od hříchu. Ale ten již byl pevně rozhodnutý svoji ženu zavrhnout a navždy se jí zbavit. Ve stejný den, kdy se v Loretě v parku konala tajná svatba Volfa s mladou nevěstou, nechal svoji paní zaživa zadržet do hradní zdi. Neobměkčil ho ani její neutuchající pláč.

Od té doby lidé často vídali bílou postavu, jak v bílém rouchu po nocích bloudí hradem a po jeho hradbách. Přitom lomila rukama, s hlavou zvrácenou k nebi a smutně naříkala. Mnozí sloužící také slyšely kroky v zamčených místnostech, nebo samovolné otevírání a zavírání dveří. Všechny tyto události jsou připisovány duchu nebohé paní Ziguny, která je zde, stejně jako na jiných hradech a zámcích nazývána Bílou paní. Osud pana Volfa neznáme, ale prý za jeho ohavné činy jej peklo neminulo. Podle některých pověstí byl Volf za svůj hřích proklet do vlkodlaka a pobíhá za nocí po Horšovském Týně.

Noc s Andersenem 2015

Hans Christian Andersen (Václav Kuneš)

Karel IV. (Vladimír Zajíc)

Noc s Andersenem 2016

kastelán Jan Rosendorfský

Noc s Andersenem 2017

Hans Christian Andersen (Jan Věčeřa)

Bílá paní Ziguna (Šárka Novotná)

Hans Christian Andersen

Hans Christian Andersen (výslovnost: Háns Kristián Andrsen; 2. duben 1805 Odense – 4. srpen 1875) byl dánský spisovatel, proslul především jako jeden z největších světových pohádkářů. Mnohé z jeho 156 pohádek se staly již klasikou (Princezna na hrášku, Ošklivé káčátko, Císařův slavík, Císařovy nové šaty, Statečný cínový voják, Křesadlo a Malá mořská víla). Kromě světoznámých pohádek napsal také několik úspěšných románů, několik poměrně málo úspěšných básnických sbírek a divadelních her.

Narodil se v Odense na ostrově Fyn v Dánsku 2. dubna 1805. Byl synem chorého 22letého ševce Hanse Andersena a jeho o 7 let starší ženy Anny Marie, analfabety. Pocházel z velmi chudých poměrů. Celá rodina žila a spala v jedné malé místnosti. Jeho matka byla pradlena, ke sklonku života propadla alkoholu, který i kvůli tomu Andersen hluboce nenáviděl a byl abstinentem. Jeho matce se v roce 1799 narodila nemanželská dcera a matka tuto dceru odložila. Tato nevlastní Hansova sestra se stala prostitutkou. Hansův dědeček z otcovy strany byl pomatenec a známá odenseská figurka. Kmotr byl vrátný v městském chudobinci. Hans byl precitlivělý, ctižádostivý a marnivý. Jeho původ pro něj znamenal neustálé traumatizující ohrožení – ten zároveň vysvětluje jeho až výstřední potřebu společenského a uměleckého uznání, precitlivělost na kritiku i nezdolnou vytrvalost v cestě za úspěchem. Již brzo prokazoval představitost, která byla podporována shovívavostí jeho rodičů a pověřivostí jeho matky. Roku 1816 zemřel jeho otec a on byl nucen přestat chodit do školy a začít pracovat v místní továrně. Postavil si malé loutkové divadlo a vyrobil pro své loutky oblečky. Přečetl všechny možné knihy, které si mohl vypůjčit, mezi nimi také díla Ludviga Holberga a Williama Shakespeara.

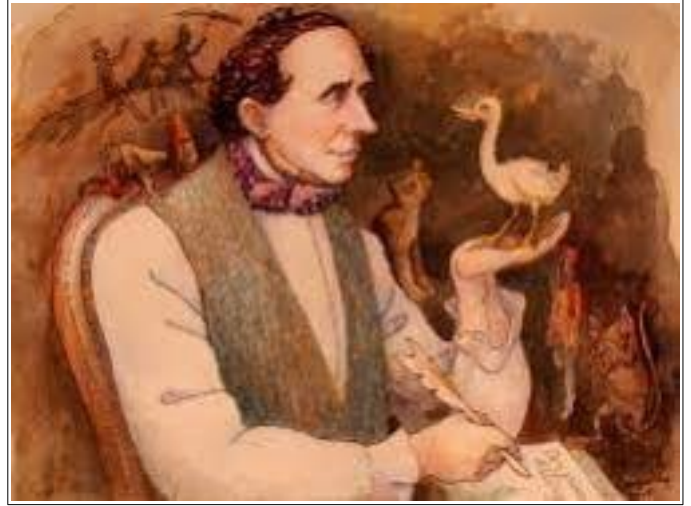
Andersen celé své dětství vášnivě miloval literaturu. Byl známý tím, že znal nazpaměť celé Shakespearovy hry a přednášel je, přičemž používal své dřevěné panenky jako postavy. Poměrně brzy, 6. září 1819, utekl do Kodaně, kde se neúspěšně pokoušel uchytit nejprve jako loutkoherec a později jako tanečník a zpěvák. Jeho díla byla odmítána, neboť prozrazovala „nedostatek elementárního vzdělání“. Andersen byl hrubý, přepjatý a pramálo kultivovaný. Stěhoval se z jednoho levného bytu do druhého. Jednou dokonce bydlel v nevěstinci, což si ale neuvědomoval. V roce 1821 se v Kodani setkal s ředitelem divadla Jonassem Collinem. Ten jej poslal studovat a zajistil mu stipendium krále Frederika VI. na latinském gymnáziu ve Slagelse. Tam našel Hans i ubytování a stravu u jedné vdovy. Hans později přešel na školu v Helsingøru, kde zůstal až do roku 1827. Andersenovi studium příliš nešlo a lze říci, že zde získal pouze základy, které již nikdy nerozšířil. Dobu strávenou ve škole později nazýval nejčernějšími a nejtrpčími roky ve svém životě. Jazyk se ale nenaučil dokonale nikdy – až do smrti mu museli

korektoři opravovat texty. To vedlo k úvahám o jeho dyslexii, ale příčinou bylo patrně zkrátka to, že vzdělávací proces zahájil příliš pozdě. V roce 1828 maturoval. Ještě před tím, než na školu nastoupil, vydal Andersen první knížku *Duch v Palnatokově hrobě* (1822).

Andersen odchodem z Odense pohřbil celé své dětství. Jeho matka propadla alkoholu a nechala si pro syna psát úpěnlivé dopisy. Nikdy jí neodpověděl, jen občas jí poslal nějaký obnos. Když v roce 1832 navštívil ostrov Fyn, ani se u ní nezastavil. Ani po škole se nezbavil závislosti na svých mecenáších. Jeho díla nebyla zpočátku úspěšná natolik, aby si mohl finančně vystačit pouze se svojí literární tvorbou. To se změnilo až kolem roku 1845, kdy se mu začalo dařit lépe. V roce 1833 podnikl cestu po Evropě, navštívil mj. Paříž, Řím, Vídeň a Neapol. 8. května 1835 vydal první sbírku pohádek, která obsahovala jak příběhy mu známé z dětství, tak vlastní tvorbu. Součástí sbírky byly mimo jiné příběhy *Křesadlo* a *Princezna na hrášku*.

Podle některých literárních historiků jeho práce vyjadřuje utrpení z jeho odlišnosti. V tomto ohledu je jedním z nejvíce vypovídajících příběhů *Malá mořská víla*, která si vezme život, neboť nemůže být milována krásným princem. Hans Christian Andersen se zřejmě jen těžko vyrovnával se svou

neheterosexuální orientací a právě Malá mořská víla se považuje za zpodobnění jeho lásky k mladému Edvardu Collinovi, kterému napsal: „Chřadnu kvůli Tobě jako kvůli krásné Kalábrijské nevěstce... mé city k Tobě jsou ženské. Ženskost mé povahy a naše přátelství musí zůstat tajemstvím.“ Collin, jehož muži eroticky nepřitahovali, napsal ve svých pamětech: „Zjistil jsem, že nejsem schopný opětovat tuto lásku, ne.“ To Hansovi způsobilo mnoho trápení. Na platonické úrovni zůstala i jeho láska k dánskému tanečníkovi Haraldu Scharffovi a mladému knížeti Výmarskému. Zdá se ovšem, že Andersena přitahovali jak muži, tak ženy. Jsou důkazy o obojím. Známa je jeho slabost pro operní zpěvačku Jenny Lindovou, přezdívanou švédský slavík, ta ovšem Andersena brala spíše jako bratra. Pohádka Slavík je zřejmě inspirovaná právě touhou po Lindové. Ve svých soukromých zápiscích odmítal jakýkoli sexuální vztah, ať se ženou, nebo mužem. Z dnešních hledisek by mohl být považován za asexuála. Otázkou ovšem je, do jaké míry byla tato jeho asexualita dobrovolná a zda mu nebyla vnucena jen jeho přehnanou ostýchavostí a společenskými konvencemi té doby. Podle Andersenova vlastního svědectví se mu tělesná láska zhnusila v dětství, kdy spal v posteli s vlastními rodiči – jejich soulož, kterou mnohokrát viděl, ho děsila a učinila mu sex navždy odporným. Ve svých denících nicméně pečlivě zaznamenal každou svou masturbaci, dosti četnou.

Bývá také jmenován mezi nejvýznamnějšími autisty, příznaky měly být např. podivné záchvaty vzteku v dětství, ale i neschopnost navázat blízký citový vztah a touha po nedosažitelných mužích a ženách; či hluboký vnitřní zmatek, který se odráží v jeho příbězích, a podivné a neuchopitelné nešťastné postavy v jeho dílech. Trpěl zjevně některými neurotickými symptomy – byl bacilofob, kvůli čemuž pil jen převařenou vodu a kliky otevíral kapesníkem. Ve svém cestovním kufru vozil vždy lano, aby mohl uniknout z hotelového pokoje, kdyby hotel začal hořet. K dalším jeho fobiím patřilo, že ho pohřbí zaživa – proto usínal vždy s cedulkou na prsou, na níž byl nápis „jen vypadám, že jsem mrtvý“. Nikdy také nejedl vepřové maso. Mnoho z jeho symptomů asi zůstávalo skryto, protože žil sám, ale o řadě z nich svědčil spisovatel Charles Dickens, který Andersena pozval na nějaký čas k sobě domů. Podle Dickense Andersen přestěhoval nábytek v celém pokoji a propadal zvláštním záchvatům vzteku, při nichž vybíhal do zahrady a vždy zabořil obličej do hlíny. Když byl upozorněn, že již uplynula doba, na kterou byl pozván, zabarikádoval se na tři dny v pokoji. Když konečně vyšel, odjel uražen. Dickens to komentoval slovy „byl tu jen pět týdnů, ale mé rodině to přišlo jako celé věky“ a přerušil s Andersenem veškeré styky.

„Všechny dětské vzpomínky, každické místo na mě působí ponuře,“ napsal o rodném městě. V roce 1841 se Hansova matka upila k smrti. Přesto jí syn zanechal pomník v tragické pohádce Nebyla k ničemu. Sám nikdy nezaložil byt' jednočlennou domácnost – žil v penzionech, v hotelích, nebo na cestách, na nichž strávil devět let. Byl milovníkem hodinových strojů a dokázal jejich chod pozorovat hodiny.

Na jaře roku 1872 spadl z postele a vážně se zranil. Již nikdy se zcela neuzdravil. Zemřel 4. srpna 1875 v domě zvaném Rolighed nedaleko Kodaně. Je pochován na Assistenském hřbitově v Kodani. Andersenův pohřeb, jehož se zúčastnil i král Kristián IX., byl vyhlášen dnem národního smutku. Brzy se Hans Christian Andersen stal nejslavnějším Dánem všech dob a dánským národním symbolem. Navzdory tomu, že on sám Dánsko nazýval „zlým, sadistickým, satanským a proradným“. I kvůli tomu, že jakákoli kritika či jen letmá výtka se ho bolestně dotýkala a nebyl schopen ji přijmout.

Z počátku psal divadelní hry, ty však nebyly úspěšné, některé nebyly ani vydány. Jeho básnické sbírky se nesetkaly prakticky s žádným ohlasem. Jeho pohádky vycházely v různých sbírkách. Andersen při psaní pohádek vycházel ze světové literatury a vlastních myšlenek. Pohádky nepovažoval za plnohodnotnou tvorbu, nevážil si jich a nepovažoval se za pohádkáře – cítil se být zneuznaným básníkem a dramatikem. Úspěch jeho pohádek začal v zahraničí, teprve poté byly přijaty i v Dánsku.

Na jeho pohádkách je zajímavé, že zpravidla nekončí dobře. Lze říci, že jde o příběhy s pohádkovými motivy, určené starším dětem a dospělým. Jeho první pohádkou byla Čarovaná truhlice.

v naší knihovně: *Andersenovy pohádky, Flétnové hodiny, Pohádky, Sněhová královna, Šťastný Petr*

Statečný cínový vojáček

Statečný cínový vojáček nebo také Cínový vojáček (dánsky Den standhaftige tinsoldat) poprvé vyšel v Kodani 2. října 1838.

Popisuje příběh jednoho cínového vojáčka, který je posledním z várky a při vyrábění na něj nezbylo dost cínu. Vojáček se zamiluje do papírové baletky, která také stojí pouze na jedné noze. Čaroděj sice vojáčka varuje, aby nechal baletku na pokoji, ale ten na jeho varování nedbá. Druhý den ráno spadne z okenního parapetu a přistane na ulici. Najdou ho dva chlapci, kteří ho posadí do papírové loďky a pošlou ho po vodě. Loď se však dostane do kanálu, kde ji i s vojáčkem spolknou ryba. Rybu nakonec chytanou, vykuchají a služka vojáčka znovu přinese do pokoje. Tak se znovu ocitne vedle krásné baletky. Chlapec, který vojáčka dostal k narozeninám, jej z ničeho nic hodí do kamen a závan větru do nich přinese i baletku. Příštího dne najde služka v popelu jen kus cínu v podobě srdce a ohořelou hvězdu.

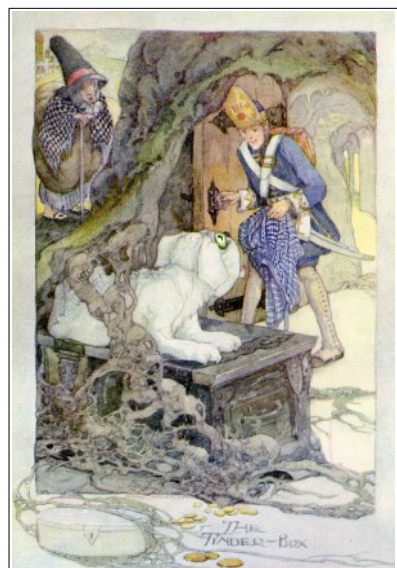
Císařovy nové šaty

Císařovy nové šaty (dánsky Kejserens nye Klæder), pohádková povídka, která byla přeložena do více než 100 jazyků. Povídka byla poprvé publikována 7. dubna 1837 v Kodani.

Císař se zajímá jen o to, jak vypadá. Všechny peníze utrací za látky a kabátce a několikrát denně se převléká. Jeho marnivosti však využijí dva podvodníci, kteří se vydávají za krejčí. Tvrdí, že císaři ušijí ty nejkrásnější šaty – a navíc kouzelné! Lidé hloupí a neschopní vykonávat dobře svoji práci tyto šaty nevidí. Samotný císař pochopitelně své nové, neexistující šaty nevidí, ale předstírá opak, aby si lidé nemysleli, že je hloupý či neschopný. Stejně tak to předstírají i jeho ministři a další poddaní. Císař jde v průvodu poddaných, když najednou dítě, které je příliš mladé, aby pochopilo výhody přetvářky, vykřikne, že císař na sobě nic nemá. To pak opakuje i celý zástup, císař se však rozhodne průvod dokončit.

Křesadlo

Křesadlo (dánsky Fyrtøiet), pohádka poprvé vydaná 8. května 1835.

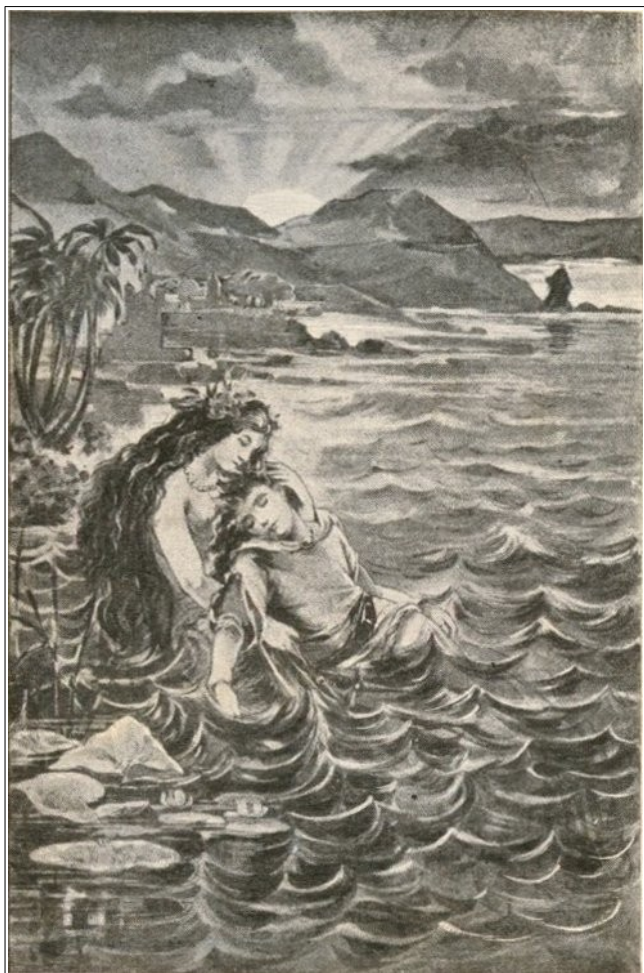
Na začátku se seznamujeme s vojákem, kterého po dlouhých letech strávených na bojištích konečně propustili ze služby. Najednou se mu do cesty připlete ošklivá paní, čarodějnice. Voják se zastaví a bába mu říká: mám pro tebe peněžní odměnu, když mi splníš jeden úkol. Voják musí vlézt do starého dubu, tam na něj čeká několik bran a v každé jsou peníze. Jenže každou bránu hlídají velcí psi s obrovskými očima. Může je přemoci jen tak, že je postaví na šátek. Voják všechny psy přemůže, ale čarodějnice po něm chce ještě staré křesadlo. Voják ho skutečně získá a hned se ptá báby, na co jí je, ale bába mu to nechce říct. Po krátkém boji, čarodějnice prohrává. Voják se zmocní křesadla a stává se velmi zámožným pánem. Pak se zamiluje do krásné princezny a touží po jejím srdci. Jenže najednou všechny peníze utratí a je tím, kým byl na začátku. Je noc a náš voják neví, co má dělat, a tak si vzpomene na křesadlo a škrtně jím. Objeví se pes s obrovským očima a říká, že mu bude sloužit, a aby řekl, co si přeje. Voják řekne: princeznu! Pes mu jí tedy večer přináší a ráno ji zase vrací do

královského paláce. Princeznu totiž král schovává, aby zamezil splnění staré věštby, podle které má princezna připadnout prostému vojákovvi. Totéž se opakuje druhou noc, avšak královská služka psa sleduje až k vojákovvu domu a na dveře udělá křídou křížek. Naštěstí si toho pes povšimne a udělá křídou křížky na všechny dveře ve městě. Třetí noc již nechá královna princezně večer přivázat na záda děravý pytlík mouky, takže po uvedené stopě je voják vystopován, zatčen a odsouzen k smrti. Před popravou vysloví poslední přání – smět si zapálit dýmku svým křesadlem. Král neprozřetelně svolí, voják škrtně křesadlem a tím přivolá psa, jenž zardousí krále s královnou. Lid provolá vojáka a princeznu novým královským párem.

Malá mořská víla

Malá mořská víla je pohádkový příběh o mořské panně, která se zamilovala do lidského prince, pro něž se rozhodla stát člověkem. Andersen ji napsal v roce 1837.

Malá mořská víla byla nejmladší dcerou mořského krále. Žila spolu s babičkou, otcem a pěti sestrami v korálovém zámku na mořském dně a byla ze všech sester nejkrásnější. Každá mořská víla se v den svých patnáctých narozenin mohla poprvé vynořit nad hladinu a spatřit svět lidí. Když konečně nadešel tento den i pro nejmladší mořskou princeznu, spatřila loď krásného prince, který se velmi podobal mramorové soše mladíka v její zahrádce, k níž chodila a kde také snila. S touhou v srdci pozorovala veselící se dvořany, oslavující princovy narozeniny. Vtom se strhla silná bouře a potopila loď i s princem. Malá princezna se zaradovala, hned si však uvědomila, že lidé se do jejich zámku dostávají pouze mrtví, proto se rozhodla prince zachránit a odnesla jej na břeh, kde se ho ujala jedna z dívek, které právě přicházely z chrámu stojícího poblíž.

Den co den pak tesknila po princvi, dokud jí sestry nepomohly zjistit, kde stojí zámek jeho otce. Zde pak trávila mnoho hodin. Z babiččina vyprávění se dozvěděla, že je možné, aby se mořská žena stala člověkem a získala lidskou duši. Musel by se do ní zamilovat člověk a pojmout ji za manželku. V den, kdy se jejich ruce spojí, přejde jeho duše do ní, aniž by ztratil svou. Nestane-li se ale tak, zemře mořská víla první jitra po jeho sňatku s jinou. Zamilovaná víla se rozhodne toto riziko podstoupit a navštíví mořskou čarodějnici, která jí výměnou za nejvšestrannější věc, kterou má, totiž nejkrásnější hlas ze všech bytostí, připraví nápoj. Tento nápoj promění rybí ocas v překrásné nohy, jejichž ladnosti v chůzi se nemůže žádná smrtelnice vyrovnat. Mořská víla poté vystoupí z moře, setká se s princem, který je jí okouzlen a tráví s půvabnou neznámou veškerý čas. Svou lásku ale již věnoval dívce, která ho zachránila po ztroskotání lodi a již je malá mořská víla podobná. Je jí dívka, která se nad princem sklonila na pláži u kláštera. Na otcovo přání se princ vydává do sousední země, aby se dvořil dceři sousedního krále. Malá mořská víla je ztracena, protože královnou dcerou je dívka, která našla prince na pláži, a i ona se do něj zamilovala na první pohled. Brzy se koná velkolepá svatba. Oslav na lodi se účastní i mořská víla, již před úsvitem navštíví její sestry. Nechaly si od čarodějnice ustříhnout vlasy výměnou za

radu. Krev mořské víle změnila rybí ocas v nohy a krev může kouzlo opět zvrátit. S dýkou v ruce se víla přiblíží ke stanu novomanželů, kde je uvidí spát v objetí. V mžiku se rozhodne, odhodí nůž, za nímž skočí pak s prvními paprsky slunce do vln. Nezemře však, ale přidá se k sestrám vzduchu, které pomáhají lidem a po třech letech služby získají nesmrtelnou duši. Jejich čas se zkrátí, pokud v lidském stavení naleznou hodné dítě, pokud nad ním ale musejí zaplákat, jejich zkušební doba se s každou prolitou slzou o den prodlouží. V některých verzích (Andersen sám však napsal jen tuto verzi) se víla pouze promění v mořskou pěnu či se nad ní dokonce čarodějnice ustrne a změní ji zpět v mořskou vílu.

Princezna na hrášku

Princezna na hrášku (dánsky Prinsessen paa Ærten) poprvé vyšla v Kodani 8. května 1835. Andersen tento příběh slyšel jako dítě a je pravděpodobné, že zdrojem je lidový materiál pravděpodobně ze Švédska, protože v dánské tradici ústního vyprávění tento příběh známý není. Ani Princezna na hrášku, ani další dva příběhy vydané společně s touto pohádkou nebyly dánskými kritiky přijaty dobře. Vyčítali jim líbivý styl a absenci morálky. Příběh o extrémní fyzické citlivosti rozhodně nebyl nový. Jedna indická legenda vypráví o muži, který spal na sedmi matracích a přesto se probudil v bolestech. Jeden italský příběh zase vypráví o ženě, které musela být obvázána noha poté, co na ni dopadl jasmínový květ. Bratři Grimmové zahrnuli tuto pohádku do své sbírky Kinder- und Hausmärchen, ale vyškrtli ji poté, co zjistili, že je součástí dánské literární tradice.

Příběh vypráví o princovi, který se chce oženit s princeznou, ale má potíže najít vhodnou manželku. Něco je vždy špatně s dívkami, se kterými se setkává. Jedné bouřlivé noci (u Andersena je to vždy předzvěst život ohrožující situace, nebo příležitost pro romantické setkání) hledá na zámku útočiště mladá, deštěm promočená žena. Tvrdí, že je princezna a princova matka se jí rozhodne vyzkoušet. Nabídne dívce útočiště na noc a pod 20 matrací umístí hrášek. Princezna příští ráno tvrdí, že měla bezesnou noc a budilo ji cosi tvrdého v posteli, co jí způsobilo modřiny. Princ se zaraduje, protože jen pravá princezna by projevila takovou citlivost. Proběhne svatba a hrášek je umístěn v královském muzeu.

Ošklivé káčátko

Ošklivé káčátko (dánsky Den grimme ælling) poprvé vyšlo v Kodani 11. listopadu 1843 a dočkalo se uznání soudobé kritiky. Příběh je Andersenův vlastní a nevychází z lidového folklóru. Britská novinářka

Anne Chisholm napsala, že „Andersen sám byl vysoký, ošklivý chlapec s velkým nosem a velkýma nohama. Když vyrůstal se svým hezkým hlasem a vášní pro divadlo, ostatní děti si z něj utahovaly.“ Bruno Bettelheim v knize *The Uses of Enchantment* poznamenal, že Ošklivé káčátko není konfrontováno s žádným úkolem nebo zkouškou jako typický pohádkový hrdina. Věci jsou zkrátka dány osudem a vyplní se, ať už k tomu hrdina přispěje, či ne. Maria Tatar píše, že nadřazenost Ošklivého káčátka tkví v jeho odlišnosti a že důstojnost a morální a estetická hodnota jsou dány přírodou spíše než tím, že by jich káčátko dosáhlo.

Na začátku příběhu se vylíhnou kachní vejce. Jedno z káčátek je ostatními zvířaty z farmy považováno za ošklivé, a to ho trápí. Nakonec odejde z farmy a připojí se k divokým husám. Káčátko najde domov u staré ženy, ale její kočka a slepice si z něj znovu utahují a káčátko znovu uteče. Zahlédne hejno migrujících labutí, což ho potěší a nadchne, ale je příliš malé, než aby umělo létat. Přichází zima. Farmář nachází mrznoucího ptáčka a vezme ho domů, ale káčátko je vyděšené jeho hlučnými dětmi a mizí z domu. Káčátko stráví zimu v blízkosti částečně zamrzlého jezera. Na jaře přilétá hejno labutí a zoufalé káčátko se rozhoduje, že se raději nechá zabít krásnými labutěmi, než aby snášelo tak těžký život. Je šokováno, když ho labutě vítají a přijímají ho. Podívá se na svůj odraz ve vodě a zjišťuje, že vypadá jako jedno z nich. Hejno se zvedá do vzduchu a Ošklivé káčátko roztahuje křídla, aby se připojilo ke své nové rodině.

Sněhová královna

Sněhová královna (dánsky Snedronningen) poprvé vyšla v roce 1845 a popisuje boj mezi dobrem a zlem, jak ho prožívají malý chlapec a dívka.

Zlý čaroděj stvoří kouzelné zrcadlo, které má moc pokřivit obraz toho, kdo se do něj dívá. Nezobrazuje to dobré a krásné v lidech a věcech, ale znázorňuje ošklivost. Když se ale toto zrcadlo pokoušel přenést do nebe, neudržel ho, spadlo na zem, prasklo a miliardy střípků se rozlétly po celé zemi. Tyto střípky se dostaly do lidských očí a srdcí, a poté jejich oči viděly v lidech a věcech pouze ošklivost. Příběh se poté soustředí na chlapce Kaje a dívku Gerdu. Kajova babička jim jednou vypráví příběh o Sněhové královně, kterou Kaj později vidí skrz okno, ale ve strachu před ní uteče.

Do Kajových očí a srdce se jednoho dne dostanou střípky kouzelného zrcadla a jeho osobnost se mění k horšímu, stává se krutým, protože všechno se mu nyní zdá ošklivé. Příští zimu Kaj nastoupí do saní Sněhové královny, která ho políbí, aby přestal vnímat zimu a aby zapomněl na Gerdu. Potřetí ho nepolíbí, protože to by ho zabilo. Poté ho odveze do svého paláce. Gerda se však Kaje vydává hledat. Navštíví čarodějnici, která po ní chce, aby s ní navždy zůstala. Gerda si však nakonec připomene Kaje a utíká z čarodějně zahrady věčného léta. Gerda potkává vránu, která jí řekne, že Kaj byl v princeznu paláci. Odebere se tedy do paláce, kde poznává princeznu a jejího prince, který je Kajovi podobný. Gerda jim vypráví svůj příběh a získá od nich kočár. V kočáru ji však přepadnou bandité, kteří ji přivedou na svůj hrad. Tam se spřátelí s loupežnickou dívkou, jejíž holubi Gerdě povědí, že viděli Kaje, jak cestuje se Sněhovou královnou směrem do Laponska. Loupežnické děvče

Gerdu osvobodí a dává jí soba, aby na něm cestovala za Kajem. Gerda nakonec dorazí k hradu Sněhové královny. Domů se vrací během krásného jara.

Císařův slavík

Císařův slavík (dánsky Nattergalen) poprvé vyšel v Kodani 11. listopadu 1843. Tento příběh, dost možná inspirovaný Andersenovou neopětovanou láskou ke zpěvačce Jenny Lind, byl kritiky dobře přijat a přispěl k růstu autorovy popularity. Na jeho motivy vznikla opera, balet, muzikál, televizní drama a jednou z adaptací je i animovaný film Jiřího Trnky z roku 1948. Čínský císař zjišťuje, že jednou z nejkrásnějších věcí v jeho říši je píseň slavíka. Když nařídí, aby mu přinesli slavíka, dívka z kuchyně (jediná, která ví, kde pták je) je zavede do blízkého lesa. Slavík souhlasí, že se objeví u dvora. Císař je tak unesen ptačí písní, že drží slavíka v zajetí. Když však dostane darem krásného mechanického ptáka, o skutečného slavíka ztratí zájem. Ten se vrací do lesa. Mechanický pták se nakonec rozbije kvůli nadměrnému používání. O několik let později císař vážně onemocní. Když se o tom dozví slavík, vrátí se do paláce. Sama smrt je tak dojata, že odejde a císař se uzdraví. Slavík souhlasí, že bude císaři zpívat o dění v jeho říši, aby byl znám jako nejmoudřejší císař, co kdy žil.

Matka

Matka (dánsky Historien om en moder) poprvé vyšla v prosinci 1847.

Matka se během zimy stará o své nemocné dítě, v okamžiku nepozornosti jí ho však vezme personifikovaná smrt. Matka se vydá své dítě hledat a na své cestě obětuje své oči a vlasy. Když matka konečně najde smrt, ta jí odvětlí, že tím, že jí vzala dítě, koná jen Boží vůli. Smrt nechá matku nahlédnout do studně, kde vidí budoucnost dvou dětí – jedna je plná lásky a štěstí, druhá plná zármutku a mizérie. Matka se ptá, která budoucnost je jejího dítěte, smrt jí to však neřekne. Matka se poleká a rozhodne se, že dítě zpět nechce a požádá smrt, aby ho odnesla.

Hans Christian Andersen - Matka

Seděla matka u svého děťátka majíc strach, že by jí zemřít mohlo. I bylo vskutku velmi bledé, dýchalo tak hluboce, jakoby vzlykalo, očičky se již zavřely, a matinka hleděla ještě smutněji na to malé stvořeníčko. Někdo klepal na dveře, i vešla chudá, stará žena, zahalena v houni; neboť jí záblo, a houně hřeje velmi. Vždyť byla krutá zima; venku pokryto vše ledem a sněhem, i vítr vál nepříjemně do očí. Že stará žena ta zimou se chvěla a dítě na okamžik spalo, tu odešla matka, postavila hrneček s pivem do kamen, aby se jí stařena zahřála, kteráž usednuvši si zatím kolébala. Pak posadila se také matinka blíže jí a pozorovala své děcko nemocné, jež tak hluboce dýchalo a ručičky vyzdvihovalo. „Myslíš také, že mně bude zachováno?“ pravila k ženě matka. „Dobrý Bůh mně je snad předce ponechá?“

A stařena – byla to sama smrt – kývala tak podivně, což by i dobře jako ne znamenalo. A matka sklopila oči, z nichž se slzy po lících ronily; hlava její byla velmi těžká, neboť po tři dni a noci ani očí nezamhouřila. Nyní usnula, ale to jen na okamžik. Brzy vzchopila se, chvějíc se zimou. „Co jest to?“ vykřikla a hleděla na všechny strany. Ale stařena byla pryč, i jejího dítěte tu nebylo. Ona je s sebou vzala. V koutku cvakaly a vrzly hodiny, bác! Těžké závaží sběhlo až k zemi, i hodiny pak zůstaly tiše státi. Ubohá matka vyběhla však z domku a volala na své děcko. Tu venku, v sněhu seděla žena ve dlouhých černých šatech a pravila: „Smrt byla ve tvé světnici, já ji viděla odtud spěchat s děckem tvým. Pádí ona rychleji než vítr, a co jednou vzala, více nenavrátlí.“ „Řekni mi jenom, kterou cestou se ubírala,“ pravila matka. „Ukaž mně cestu, a já ji naleznu.“ „Cestu znám,“ odvětila paní v černém šatě, „ale dříve, než ti ji povím, musíš mně všechny písně zazpívat, kterými jsi své děcko ukolébávala. Poslouchávala jsem je, neboť mám v nich zalíbení. Jsem noc; viděla jsem tvé slzy, když jsi ony písně zpívala.“ „Všecky, všecky zazpívám!“ řekla matka, „ale nezdržuj mne, abych dostihla ještě své dítě.“ Ale noc seděla, jakoby něma byla. Tu sepjala matka ruce, zpívala a plakala. Bylo tu mnoho písní, ale více slzí, a tu pravila pak noc: „Jdi v pravo do tmavého lesa jedlového; tamtudy ubírala se smrt s tvým děckem.“ Hluboko v lese byla křížovátka, takže matka nevěděla, kterou cestou má nyní jíti. Však stál zde trnový keř, na němž nebylo listí ani květu, ale za to sněh a led byl na jeho větvích. „Neviděl jsi jíti tady smrt s mým dítětem?“ „Ano,“ odpověděl keř, „ale nepovím ti dříve kudy šla, dokud mne na srdci svém nezahřeješ! Zmrznu.“ A matka tlačila ku svým prsoum trnový keř tak pevně, aby se dobře zahřál, však trny bodaly v její maso, až krev ve velikých krupějích tekla. Tu vypouštěl trn čerstvé zelené listy ze sebe, i květy obdržel v chladné zimní noci. Tak teplo bylo na srdci zarmoucené matky, již pak trn cestu pověděl. Tu přišla hledající k velkému jezeru, kdež však ani jedné lodičky nenalezla. Jezero nebylo dosti pevně zamrzlé, aby matku sneslo, aniž tak mělké, aby je přebřístí mohla, a na druhou stranu musela se dostat, chtěc své dítě nalézt. I položila se na zem, aby jezero vypila, a to bylo pro jednoho člověka nemožné, však zarmoucená matka myslela, že by se mohl zázrak státi. „Ne, nejde to!“ pravilo jezero. „Bude lépe, když se smluvíme. Rádo sbírám perly, a tvoje oči jsou ty nejčistší, kteréž jsem posud vidělo. Chceš-li mně je vyplakat, převezu tě k veliké rostlinárně, kde smrt bydlí a tam květiny i stromy ošetřuje; všecky tyto jsou lidskými životy.“

„Ó což nedám, abych přišla k svému dítěti,“ odpověděla matka plačící, jež ještě více plakala. A oči její padly na dno jezera, i byly z nich dvě perly. Tu vyzdvihlo jezero matku, kteráž jakoby v lodici seděla,

a uneslo ji na protější břeh, kde převeliký, podivný dům stál. Nevědělo se, zdaliž to hora s lesem i jeskyněmi aneb skutečné stavení; ale ubohá matka nemohla je viděti, neboť měla oči vyplakané. „Kde naleznu smrt, kteráž mé dítě unesla?“ tázala se sama sebe. „Sem ještě nepřišla!“ odvětila stará žena, hrobnice, kteráž na velkou rostlinárnu smrti pozor dávala. „A jak jsi sem mohla přijíti? kdo ti pomohl?“ „Dobrý Bůh!“ odpověděla tázaná. „On jest milosrdný a takovou budeš i ty. Kde naleznu své dítě?“ „Já je neznám,“ pravila žena, „o, ty nevidíš! – Mnoho květin a stromů uschlo v dnešní noci; smrt přijde brzy a přesadí je. Ty víš snad, že každý člověk má buď strom, buď květinu svého života. Tyto vyhlížejí jak jiné rostliny, jen že jim bijí srdce, a dětské srdce také bije! Buď toho pamětliva, snad poznáš tepot svého děcka. Ale co mně dáš, když ti povím, jak ti dále ještě činiti?“ „Nemám ničehož více,“ odvětila zarmoucená matka, „ale chci jíti za tebe až na konec světa.“ „Tam nemám co dělati,“ řekla žena, „ale můžeš mi dáti

svoje dlouhé, černé vlasy, o kterýchž zajisté víš, že jsou krásné a mně se líbí. Dostaneš za to mé šedivé; to jest přece aspoň něco.“ „Ničehož více nežádáš?“ tázala se matka. „S radostí ti je dám.“ A dala stařeně své krásné černé vlasy za její šedivé. I šly do velké rostlinárny smrti, kde květiny a stromy podivně mezi sebou rostly, některé čerstvé, jiné chorobné. Po mnohých lezli vodní hlemýžďové, a černí raci zavěšovali se pevně na pních. Každý strom a každá květina měla své jméno, neboť každá byla životem lidským, kterýž byl buď v Čechách, buď v Číně; zkrátka z celého světa tu byli. Zarmoucená matka klonila se ke všem maličkým květinám a naslouchala, jak jim srdceka tlukou, i mezi miliony poznala srdce svého dítěte. „Tu jest!“ zvolala vztáhnouc ruku nad malý, modrý krokus, který chřadna, na druhou stranu se klonil. „Nedotýkej se květiny,“ napomínala stařena, „ale postav se tuto, a když smrt přijde, já ji očekávám v každém okamžiku – tu ji nenech vytrhnouti rostlinu, vyhrožujíc ji, že podobně učiníš s jinými rostlinami a ona bude míti strach; neboť nesmí bez svolení pána Boha žádnou vytrhnouti.“ Po chvíli válo cos sálem a slepá matka mohla cítiti, že to přichází smrt. „Jak jsi mohla nalézt cestu sem?“ tázala se přichozí. „A jak jsi mohla přijíti sem spíše, nežli

já?“ „Jsem matkou!“ odvětila tázaná. A smrt sáhala dlouhou rukou svou po útlé květině, ale matka držela ji pevně, dost pevně, a přece se bála, že by mohla dotknouti se některého lístku. Tu dechla smrt na její ruce, a matka cítila, že to chladnější než nejstudenější vítr, i klesly ji ruce. „Nezmůžeš přece ničeho proti mně,“ pravila smrt. „Ale zmůže všemohoucí Bůh!“ odvětila matka. „Činím jen, jak on poroučí,“ řekla smrt. „Jsem jeho zahradnicí. Beru odtud všecky jeho květiny a stromy, jež přesazují pak do velké zahrady rajské, do neznámé země; ale jak tam rostou a jak tam vůbec jest, to ti říci nesmím.“

„Dej mně mé dítě nazpět!“ prosila matka s pláčem. Najednou však uchopila se oběma rukama dvou krásných květin vedle sebe stojících, řkouc: „Všecky tvé květiny vytrhám; jsem v zoufalství.“ „Nedotýkej se jich!“ napomínala smrt. „Pravíš, že jsi nešťastna, a nyní chceš jinou matku podobně tak nešťastnou učiniti!“ „Jinou matku!“ zvolala ubohá a pustila hned obě květiny. „Zde máš své oči,“ pravila smrt, „vylovila jsem je z moře, svítily tak silně. Nevěděla jsem, že jsou tvoje; vezmi si je opět, jsou čistější než dřívě a pak hled' do této studně. Já pojmenuji obě květiny, kteréž jsi vytrhnouti chtěla, a ty uzříš v studni celou jejich budoucnost, celý jejich lidský život. Vidíš, cos chtěla zničit!“ A matka hleděla do studně. I bylo zříti blaženost, jak jedna požehnáním pro svět byla, jak šťastně a slastně žila. I viděla též život druhé, a byla to bída smutná a bědování. „Obě jest boží vůle!“ řekla smrt. „Která květina jest nešťastím a která požehnáním?“ tázala se matka. „To ti nepovím,“ odvětila smrt, „ale to máš zvědět, že jedna z těch květin byla tvého dítěte; byl to jeho osud, kterýž jsi spatřila i jeho budoucnost.“ Tu vykřikla matka polekána: „Která to byla mého dítěte? Řekni mně; spas nevinnost. Osvobod' dítě ode vší té bídy; odnes je raděj. Nes je do říše boží! Zapomeň na mé slzy, zapomeň na mé prosby i na všecko, což jsem mluvila a činila.“ „Nerozumím ti!“ pravila smrt. „Chceš své dítě zpět míti, aneb mám jej odnésti do tobě neznámé říše?“ Tu sepjala matka ruce, padla na kolena a modlila se k pánu Bohu: „Nevyslyš mne, Pane, když proti tvé vůli, kteráž nejlepší je, prosím. Nevyslyš mne! Nevyslyš!“ I sklonila k nádrům hlavu svou.

A smrt šla s děckem do neznámé říše.

Cena Hanse Christiana Andersena

Cena Hanse Christiana Andersena je považována za nejprestižnější mezinárodní ocenění pro autory působící v oblasti literatury pro děti. Uděluje ji International Board on Books for Young People (IBBY). Má dvě kategorie: spisovatelé a ilustrátoři. Cena je pojmenována po slavném dánském autorovi a pohádkáři Hansi Christianu Andersenovi a zlatou medaili předává významným dánská královna. Cena je vyhlašována každý sudý rok.

K této ceně je ještě jako přídatek publikován seznam nových vysoce ceněných knih pro děti.

Seznam oceněných spisovatelů (cena v této kategorii je udělována od roku 1956) :

- 1956 – Eleanor Farjeonová (Velká Británie)
- 1958 – Astrid Lindgrenová (Švédsko)
- 1960 – Erich Kästner (Německo)
- 1962 – Meindert DeJong (USA)
- 1964 – René Guillot (Francie)
- 1966 – Tove Janssonová (Finsko)
- 1968 – James Krüss (Německo) a José Maria Sanchezová-Silvaová (Španělsko)
- 1970 – Gianni Rodari (Itálie)
- 1972 – Scott O'Dell (USA)
- 1974 – Maria Gripeová (Švédsko)
- 1976 – Cecil Bødker (Dánsko)
- 1978 – Paula Foxová (USA)
- 1980 – Bohumil Říha (Československo)**
- 1982 – Lygia Bojunga Nunesová (Brazílie)
- 1984 – Christine Nöstlingerová (Rakousko)
- 1986 – Patricia Wrightsonová (Austrálie)
- 1988 – Annie M. G. Schmidtová (Nizozemsko)
- 1990 – Tormod Haugen (Norsko)
- 1992 – Virginia Hamiltonová (USA)
- 1994 – Michio Mado (Japonsko)
- 1996 – Uri Orlev (Izrael)
- 1998 – Katherine Patersonová (USA)
- 2000 – Ana Maria Machadová (Brazílie)
- 2002 – Aidan Chambers (Velká Británie)
- 2004 – Martin Waddell (Irsko)
- 2006 – Margaret Mahyová (Nový Zéland)
- 2008 – Jürg Schubiger (Švýcarsko)
- 2010 – David Almond (Velká Británie)
- 2012 – Maria Teresa Andruetto (Argentina)
- 2014 – Nahoko Uehashi (Japonsko)
- 2016 – Cao Wenxuan (Čína)
- 2018 – Eiko Kadono (Japonsko)

Seznam oceněných ilustrátorů (v této kategorii je cena udělována od roku 1966) :

- 1966 – Alois Carigiet (Švýcarsko)
- 1968 – Jiří Trnka (Československo)**
- 1970 – Maurice Sendak (USA)
- 1972 – Ib Spang Olsen (Dánsko)
- 1974 – Farshid Mesghali (Írán)
- 1976 – Tatjana Mawrina (SSSR)
- 1978 – Svend Otto S. (Dánsko)
- 1980 – Suekichi Akaba (Japonsko)

1982 – Zbigniew Rychlicki (Polsko)
 1984 – Mitsumasa Anno (Japonsko)
 1986 – Robert Ingpen (Austrálie)
1988 – Dušan Kállay (Československo)
 1990 – Lisbeth Zwergerová (Rakousko)
1992 – Květa Pacovská (Československo)
 1994 – Jörg Müller (Švýcarsko)
 1996 – Klaus Ensikat (Německo)
 1998 – Tomi Ungerer (Francie)
 2000 – Anthony Browne (Velká Británie)
 2002 – Quentin Blake (Velká Británie)
 2004 – Max Velthuijs (Nizozemsko)
 2006 – Wolf Erlbruch (Německo)
 2008 – Roberto Innocenti (Itálie)
2012 – Petr Sís (Česko)
 2014 – Roger Mello (Brazílie)
 2016 – Rotraut Susanne Bernerová (Německo)
 2018 – Igor Olyenikov (Rusko)

Bohumil Říha (27. únor 1907 Vyšetice – 15. prosinec 1987 Dobříš) byl český spisovatel. Psal knihy pro děti a historické romány.

Narodil se ve vesničce Vyšetice, dnes součásti obce Šebířov u Votic. Jeho otec byl vesnický kovář,

a tak celá rodina kvůli jeho práci často cestovala po různých velkostatech. Obecnou školu absolvoval v Mladé Vožici. Dále se rodina usadila v Čáslavi, kde Bohumil absolvoval měšťanku a pak i tamní učitelský ústav. Studium zde zakončil roku 1925 a další tři roky na Čáslavsku vypomáhal jako pomocný učitel. Pak absolvoval vojenskou službu a po ní dostal umístěnku jako odborný učitel na měšťanskou školu v Habrech. Odtud se dostal na měšťanskou školu v Poděbradech a tam učil až do roku 1945. Po roce 1945 levicově smýšlející Říha vstoupil do KSČ a stal se školním inspektorem, zprvu ve Vysokém Mýtě, pak v Poděbradech. Od roku 1949 byl spisovatelem na volné noze. V roce 1952 se stal tajemníkem Svazu spisovatelů. I díky tomu často cestoval, navštívil Sovětský svaz, Čínu, Mexiko a jiné země. V letech 1956-1967 působil jako ředitel Státního nakladatelství dětské knihy. Roku 1967 šel do důchodu, angažoval se však veřejně dál. V roce 1971 se přihlásil k normalizačnímu Svazu českých spisovatelů a rok poté se stal členem jeho předsednictva a výboru. Aktivní byl v UNESCO (Organizaci OSN pro vzdělání, vědu a kulturu) i v organizaci Mezinárodní sdružení pro dětskou knihu (International Board on Books for Young People – IBBY), díky

této aktivitě obdržel Medaili Hanse Christiana Andersena. V roce 1977 patřil mezi přední signatáře Anticharty. V roce 1967 se stal zasloužilým umělcem, v roce 1975 byl jmenován národním umělcem. Byl nositelem Řádu práce (1977) a Řádu republiky (1982). Za trilogii o vládě Jiřího z Poděbrad (Přede mnou poklekni, Čekání na krále, A zbyl jen meč) obdržel v roce 1980 státní cenu Klementa Gottwalda. Zemřel v Dobříši v 80 letech. Je pohřben v Poděbradech. Po roce 1989 byly jeho dětské knihy nakladatelsky cenzurovány po stránce ideologické (odstranění odkazů na reálně socialistické prostředí) i kulturní (tělesné tresty dětí, zacházení se zvířaty, kouření). Z jeho dětské encyklopedie byla odstraněna více než třetina hesel. Pracoval také na několika publikacích, určených pro výuku, např. čítankách a učebnicích pro základní školy nebo dosud ceněné populárně naučné Dětské encyklopedii.

v naší knihovně: *A zbyl jen meč, Adam a Otko, Čekání na krále, Divoký koník Ryn, Doktor Meluzin, Honzíkova cesta, Hra na kluka, Já ho vypátrám sám, Jak jel Vítek do Prahy, Klouček Smítko, O letadélku Káněti, O rezavém rváči a huňatém pánovi, Poštámistr Znamínko, Přede mnou poklekni, Tajemná píšťala, Učitel Viktor Pelc, Vítek, Země dokořán*

Jiří Trnka (24. únor 1912 Plzeň-Petrohrad – 30. prosinec 1969 Praha) byl český výtvarník, loutkář, ilustrátor, malíř, sochař, spisovatel, scenárista, kostýmní výtvarník a režisér animovaných filmů. Jeden ze zakladatelů českého animovaného filmu a světově uznávaný ilustrátor a tvůrce loutkových filmů.

Narodil se v Plzni-Petrohradu. Odmala byl v úzkém kontaktu s loutkami, které se vyráběly v jejich rodině. Už na plzeňské reálce si jeho výtvarného nadání povšiml učitel Josef Skupa, který ho také přivedl do loutkového divadla. Dal mu příležitost poznat divadelní zázemí a příležitostně vypomáhat s výtvarnou stránkou představení. Na jeho přimluvu rodiče umožnili Jiřímu studovat na výtvarné škole v Praze. Setkání se Skupou bylo pro Jiřího Trnku rozhodujícím životním okamžikem. Stal se jeho mentorem a podporoval ho během studia i na začátku kariéry. V letech 1929-1935 studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Už během studia navrhoval a vytvářel kulisy pro Divadlo Spejbla a Hurvínka Josefa Skupy v Plzni. Pracoval také jako výtvarník v novinách. Kresbami a ilustracemi přispíval do časopisů Večer, Pestrý týden, A-Zet, Mladý hlasatel, Ahoj, Eva, Kvítek z čertovy zahrady. Po skončení školy provozoval v letech 1936-1937 vlastní loutkovou scénu pod názvem Dřevěné divadlo v dnešním pražském Divadle Rokoko. Z finančních důvodů byl nucen provoz divadla ukončit. Začal se živit jako ilustrátor a díky svému originálnímu výtvarnému projevu se brzy zařadil mezi českou ilustrátorskou špičku. Během života ilustroval kolem stovky knížek. Významný podíl tvořily ilustrace knih pro děti. Od roku 1936 spolupracoval s Národním divadlem v Praze, pro které vytvářel scény a kostýmy. Svou nejznámější scénu pro Klicperova Zlého jelena si zopakoval s režisérem Frejkou ještě v Divadle na Vinohradech v roce 1948. V následujícím roce byla publikována jako knižní ilustrace. Od 50. let byl stále více zaměstnán filmem

a ilustrační tvorbou, pro divadlo pracoval velmi zřídka. V Praze žil v letech 1938-1958. Jeho první ženou byla Helena Chvojková, pro jejíž knížku Zuzanka objevuje svět vytvořil ilustrace. Měli spolu tři děti. Z druhého manželství s Venceslavou Trnkovou se narodily dvě děti. Od roku 1960 bydlel na Kampě nedaleko svého přítele Jana Wericha. Při svém prvním setkání s loutkovým filmem koncem třicátých let vytvořil několik loutek pro reklamní filmy Karla Dodala. Roku 1945 se stal spoluzakladatelem studia Bratři v triku. Zpočátku vznikly úspěšné kreslené filmy Zasadil dědek řepu nebo Zvířátka a Petrovští, který byl oceněn na festivalu v Cannes. Jiří Trnka chtěl však především pracovat s loutkami, proto v roce 1947 založil Studio loutkového filmu. Pod jeho vedením vznikl první celovečerní barevný loutkový film Špalíček podle knihy Mikoláše Alše. V roce 1948 natočil svůj první celovečerní loutkový film Císařův slavík s hudbou Václava Trojana. Trnka se na něm podílel jako režisér, výtvarník a scenárista. Následovala celá řada úspěšných filmů, které proslavily československý animovaný film po celém světě. Trnka byl velmi pracovitý, do své předčasné smrti natočil kolem dvaceti loutkových filmů. Byly odměněny více než 50 cenami na nejrůznějších festivalech (Benátky, Paříž, Londýn, Karlovy Vary aj.) Od roku 1956 se více věnoval ilustrování knih a podílel se na přípravě české expozice na světové výstavě Expo 58 v Bruselu. K filmové tvorbě se vrátil v roce 1964. V posledních letech života se kromě práce pro Expo 67 (navrhl část expozice Svět dětí) v Montrealu věnoval malbě a sochařské tvorbě a znovu i knižní ilustraci. V roce 1963 mu byl udělen titul národního umělce, o rok dříve Řád práce. 1967 byl jmenován profesorem na Vysoké škole uměleckoprůmyslové, práci mu však znesnadňovala pokračující těžká nemoc, jíž podlehl 30. prosince 1969. Pochován je na Ústředním hřbitově v Plzni. S oblibou používal ve svých filmech loutky. Mezi jeho nejznámější loutkové filmy patří Staré pověsti české a Dobrý voják Švejk namluvené jeho přítelem Janem Werichem a celovečerní film podle předlohy Williama Shakespeara Sen noci svatojánské. Jeho dalším

filmovým dílem z 60. let je například snímek *Kybernetická babička* a *Ruka* zpodobňující totalitu. Pro děti natočil loutkový film *Bajaja* a zpracoval filmovou verzi *Starých pověstí českých*. Se svým kolegou Břetislavem Pojarem udělal k filmu *Limonádový Joe* aneb *Košská opera* animovanou vložku. Postavy v Trnkových filmech jsou převážně němé, před mluveným slovem dával přednost hudbě. Rád spolupracoval s hudebním skladatelem Václavem Trojanem. Pracoval technikou filmu kresleného (např.

Zasadil dědek řepu, *Zvířátka* a *Petrovští*), papírkového (*Veselý cirkus*, *Dva mrazíci*), maňáskového (*Kuťásek* a *Kutilka*, jak ráno vstávali) a hlavně loutkového (např. *Čertův mlýn*, *Cirkus Hurvínek*, *Kybernetická babička*, *Ruka*, *Špalíček*). Výtvarně navrhl též řadu kreslených a loutkových filmů režisérů Stanislava Látala, Břetislava Pojara a Eduarda Hofmana. Ilustroval desítky knih pro děti. Velký úspěch měla hned první knížka *Míša Kulička* z roku 1939. Trnkovy originální poetické obrázky doprovodily například sbírku pohádek Karla Jaromíra Erbena, *Karafiátovy Broučky*, *Slovenské národní pohádky* nebo *Pohádky tisíce a jedné noci*. Dlouhá léta spolupracoval s Františkem Hrubínem, jejich

poslední společnou knihou byl *Špalíček veršů a pohádek* (1957). Ve světě jsou nejznámější jeho ilustrace ke knize pohádek Hanse Christiana Andersena, za které získal v roce 1968 mezinárodní ocenění pro ilustrátory. Sám napsal a ilustroval pohádkovou knihu *Zahrada*, k níž ho inspirovala poetická zahrada na Turbové. Je příběhem pěti kluků, kteří zvědavě, ale rozechvěle otevřou starou rozvrzanou branku a vejdou do tajemné zahrady. Odhalí v ní rozličná tajemství – potkají kamenného trpaslíka, učenou velrybu, zlomyslného kocoura a pět slonů. Příběh, který má své kouzlo, poezii i humor, patří mezi díla, jež léta oslovují děti i dospělí, a je nezapomenutelný. Kniha se stala předlohou pro loutkový film, který natočil Břetislav Pojar v roce 1978 a několik divadelních adaptací. Trnkova filmová tvorba, stejně jako jeho ilustrace, rozušovala konvenční stereotypy žánru, vynikala osobitou poetickou imaginací i humorem, charakteristickou pohybovou stylizací, nápaditým propojením výtvarné a hudební složky filmu, evokací krajinné atmosféry. Jiří Trnka byl nejen filmař a ilustrátor, ale věnoval se i volné umělecké tvorbě, malbě, grafice a plastikám.

v naší knihovně: *Anička Skřítek a Slaměný Hubert*, *Bajaja*, *Broučci*, *Dětem*, *Dvakrát sedm pohádek*, *Fimfárum*, *Chaloupka z marcipánu*, *Koulej se, sluníčko, kutálej*, *Malý špalíček pohádek*, *Maminka*, *Míša Kulička v domě hraček*, *Perníková chaloupka*, *Pohádky z Tisíce a jedné noci*, *Romance pro křídlovku*, *Říkejte si se mnou*, *Sedmikráska*, *Špalíček veršů a pohádek*, *Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti*, *Zahrada*, *Zuzanka objevuje svět*

Dušan Kállay (19. červen 1948, Bratislava) je slovenský výtvarník, grafik, ilustrátor a malíř.

Bratislavský rodák Dušan Kállay se již od základní školy zajímal o kreslení a malování. Po maturitě v roce 1966 byl přijat na základě výsledků talentových zkoušek ke studiu na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě. Během studií prošel oddělením volné grafiky a knižní ilustrace u profesora Vincenta Hložníka, krajinomalby a figurální kompozice u profesora Jána Želibského. Studium završil absolutoriem v roce 1972 a navázal na svou předcházející tvorbu, představovanou především soubory volných grafických listů, ale také užité grafiky a ilustračních prací.

Zcela samostatnou částí Kállayova díla tvoří jeho známková tvorba, kdy využil své hluboké znalosti ryteckých technik. Část výtvarného díla zasvětil plakátovým návrhům a výtvarné spolupráci se Studiem krátkých filmů Bratislava na výrobě kreslených filmů, např. Pověst o lásce. Postupně se vypracoval na jednoho z nejvíce pracovně vytižených knižních ilustrátorů. Počínaje rokem 1990 se stal vedoucím Oddělení volné grafiky a knižní ilustrace na Vysoké škole výtvarných umění v Bratislavě a tamtéž byl jmenován v roce 1993 profesorem. Žije a pracuje v Bratislavě. Jeho pedagogické schopnosti jsou vysoce hodnoceny a je často zván na speciální workshopy pro ilustrátory. Jako autorovi návrhů na poštovní známky, byly realizovány např. známka Flora Olomouc (1980), 30 let Československé akademie věd (1982) a další. Za své výtvarné dílo získal mnoho domácích i mezinárodních ocenění, například Grand Prix na Bienále ilustrací v Bratislavě (1983), Cena Hanse Christiana Andersena (1988), UNICEF Award v Bologni (1992) za ilustrace. Za podíl na tvorbě kreslených filmů – Stříbrný Hugo na Mezinárodním filmovém festivalu, Chicago (1987). Ocenění za známkovou tvorbu – nejkrásnější známka světa na výstavě WIPA, 2002.

Květa Pacovská (28. červenec 1928, Praha) je česká malířka, sochařka, ilustrátorka, grafička, typografka a pedagožka.

Květa Pacovská maturovala roku 1947 na Státní grafické škole v Praze a poté pokračovala ve studiu na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Pod vedením profesora Emila Filly zde studovala obor monumentální malba. Studium ukončila roku 1952 a začala pracovat jako ilustrátorka dětských knih a časopisů. Jejím životním partnerem se stal Milan Grygar, jeden z našich nejvýznamnějších grafických designérů. Jejich děti jsou rovněž umělecky založené – syn Štěpán je fotografem a syn Ondřej grafikem. Díky svým originálním knižním ilustracím se postupně stala jednou z nejznámějších světových ilustrátorek. Její ilustrace jsou nezaměnitelné, vyznačují se smyslem pro hravost, pro experiment a vtip a překypují výtvarnou a typografickou fantazií. Své práce vystavovala na mnoha společných i autorských výstavách doma i v zahraničí a obdržela za ně celou řadu významných mezinárodních ocenění, především Cenu Hanse Christiana Andersena, kterou jí za ilustrace roku 1992 udělilo Mezinárodní

sdržení pro dětskou knihu (International Board on Books for Young People, IBBY) a cenu za nejkrásnější knihu světa Goldene Letter (Zlatá litera), kterou obdržela roku 1993 za knihu Papier Paradise, vytvořenou jako poctu osobnosti Kurta Schwitterse. V letech 1992-1994 působila jako hostující profesor na Vysoké škole umění (Hochschule der Künste) v Berlíně a v roce 1998 na britské Kingston University. Roku 1999 jí byl udělen čestný doktorát Honorary Doctor of Design na Kingston University ve Velké Británii. V letech 1995-1997 realizovala projekt zahrady v Chihiro Art Museu Azumino v Japonsku. Je rovněž známá jako tvůrkyně experimentálních autorských knih pro děti i pro dospělé, které s velkým úspěchem vyšly již ve více než dvaceti zemích světa (kromě Evropy i v USA, Japonsku a v Číně) a byly publikovány česky, slovensky, německy, anglicky, japonsky, francouzsky, italsky, španělsky, portugalsky, dánsky, finsky, nizozemsky, korejsky a čínsky.

v naší knihovně: *Nevyplazuj jazyk na lva, Ostrůvek Zelená bota, Sněhová hvězdička, Tajemná píšťala*

Petr Sís (11. květen 1949, Brno) je mezinárodně uznávaný autor knih pro děti, ilustrátor, grafik a tvůrce animovaných filmů českého původu.

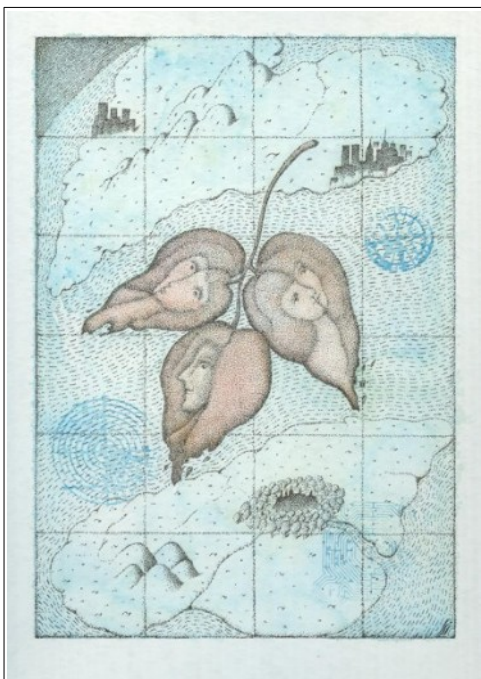
Narodil se v Brně jako syn režiséra Vladimíra Síse, vyrůstal v Praze. Na konci 60. let propadl západnímu rock and rollu, nechal si narůst dlouhé vlasy a s přáteli založil bigbeatovou kapelu. O něco později se stal jedním z prvních československých DJs. Jako hudební publicista pořídil řadu rozhovorů s hvězdami tehdejší angloamerické hudební scény a v roce 1969 uváděl pražský koncert skupiny The Beach Boys. Vedle toho svými ilustracemi pravidelně přispíval do časopisů, maloval obaly na hudební desky a filmové plakáty. Studoval na The Royal College of Art v Londýně a pražské VŠUP, kterou v roce 1974 absolvoval animovaným videoklipem k písni kapely Blue Effect nazvaným Mimikry. V roce 1980 Sísův krátký animovaný film *Hlavy* získal hlavní cenu na filmovém festivalu v tehdejší západní Berlíně. O dva roky později na základě nabídky výboru olympijských her v Los Angeles natočil animovanou sportovní znělku na téma veslování získal povolení vycestovat do USA. Když se státy východního bloku rozhodly letní

olympijské hry bojkotovat, dostal příkaz okamžitě se vrátit do ČSSR. Sís v té době pracoval na videoklipu ke skladbě Boba Dylana *You Gotta Serve Somebody* určenému pro tehdy začínající MTV, proto termín návratu oddaloval, až se jeho pobyt v zahraničí stal pro československé úřady nelegálním. V roce 1984 se

přestěhoval na americké východní pobřeží, kde žije a pracuje dodnes. O čtyři roky později získal americké občanství. Je autorem sedmadvaceti knih pro děti a mládež a k dalším přibližně šedesáti knihám vytvořil ilustrace. Také natočil řadu animovaných filmů a věnuje se filmovému plakátu, výtvarným objektům i nástěnným malbám. Je autorem mozaiky v newyorském metru či obří tapiserie na letišti v Praze a v Dublinu. Od září 2019 do února 2020 se v pražské galerii DOX uskutečnila souborná výstava tvorby Petra Síse nazvaná *O Létání a jiných snech*, která se dočkala několika prodloužení a zhlédlo ji sto tisíc návštěvníků. V roce 2021 měl premiéru dokumentární film o Petru Sísovi nazvaný *Sny o toulavých kočkách*, který režíroval jeho bratr David Sís. Spolu s rodinou

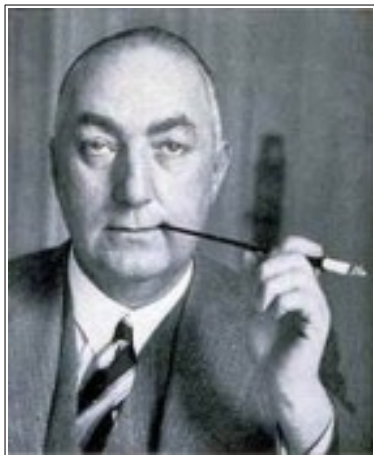
žije v New Yorku. Za svou tvorbu získal mnohá ocenění po celém světě – od Zlatého medvěda na Filmovém festivalu v Berlíně (1980 za krátký animovaný film *Hlavy*) až po Ragazzi Award na Mezinárodním veletrhu dětské knihy v Boloni (2004 za *Strom života* a 2008 za *Zeď*). Osmkrát obdržel Cenu The New York Times za nejkrásnější ilustrovanou knihu roku. Několikrát získal rovněž ocenění Americké knihovnické asociace Caldecott Honor (1996 za *Starry Messenger*, 1998 za *Tibet* a 2007 za *Zeď*). *Zeď* byla oceněna rovněž americkou Robert Silbert Medal (2008) a v České republice získala cenu Magnesia Litera (2008). V roce 1999 získala kniha *Tibet* rovněž Deutscher Jugendbuchpreis. Roku 2012 byla Petru Sísovi za celoživotní tvorbu udělena Cena Hanse Christiana Andersena, nejprestižnější ocenění v oblasti dětské literatury. V roce 2016 získal cenu Gratias Agit za šíření dobrého jména České republiky ve světě. Petr Sís je rovněž držitelem prestižního McArthurova stipendia za rok 2003.

v naší knihovně: Komodo, Nicky & Věra, Strom života, Šťastný skřítek, Tibet

Narození v dubnu

Richard Horatio Edgar Wallace (1. duben 1875 – 10. únor 1932) byl anglický spisovatel, scenárista, dramatik a novinář nazývaný králem anglické detektivky.

Narodil se roku 1875 v Londýnské čtvrti Greenwich. Jeho biologickými rodiči byli herečka Polly Richardsová a herec Richard Horatio Edgar Marriott, který použil falešné jméno Walter Wallace při zápisu do matriky. Matka chlapce hned po narození odložila do nalezince, kde jej po devíti dnech adoptoval jako své jedenácté dítě nosič na londýnském rybím trhu Dick Freeman. Již v 11 letech (po absolvování čtyř tříd) opustil školu a začal pracovat. Zpočátku se živil dosti podřadnou prací, v osmnácti letech vstoupil do britské armády, kde v letech 1893 až 1896 sloužil u jednotky Royal West Kent Regiment. 1896 byl odvelen do Jižní Afriky, kde působil u sanitního oddílu a pod vlivem povídek o Jacku Rozparovači se pokoušel o vlastní literární tvorbu. Začal přispívat do různých novin a časopisů a také psal básně s válečnou tematikou, které vydal roku 1898 jako svůj knižní debut pod názvem *Mise*, která selhala.

Po propuštění z armády roku 1899 začal pracovat jako dopisovatel pro tiskovou agenturu Reuters a pro londýnský deník Daily Mail. 1901 se oženil s Yvy Caldecottovou, začal pracovat u listu Rand Daily Mail v Johannesburgu a roku 1902 se vrátil z Afriky zpět do Anglie. Svůj první román *Čtyři spravedliví* o skupině mužů beroucích zákon do vlastních rukou vydal vlastním nákladem roku 1905. Kniha měla úspěch, ale kvůli špatné propagaci skončila pro autora finančním neúspěchem. Vše se uspokojivě vyřešilo až roku 1911 po vydání románu *Sanders*, prvního svazku jeho detektivní série z Afriky s komisařem Sandersem, jeho zástupcem poručíkem Bonesem a domorodým náčelníkem Bosambem. Touto knihou zahájil svoji řadu literárních úspěchů. Roku 1918 skončilo jeho první manželství rozvodem. V roce 1921 se oženil podruhé, tentokrát se svojí o dvacet tři let mladší sekretářkou Violet. Nejslavnější román *Zelený lučištník*, příběh napsaný v duchu gotického románu, napsal roku 1923 a díky němu se stal nejvydávanějším autorem své doby. Jeho produktivita byla ohromující (vydal 175 knih, napsal dvacet čtyři divadelních her a v novinách otiskl nespočetné množství článků), což vedlo k podezření, že vlastnil (obdobně jako Alexandre Dumas starší) tzv. továrnu na romány a pod díla jiných se jen podepisoval. To se však nikdy nepotvrdilo. Nikdy si nedělal ke knihám předem poznámky o průběhu děje a jednotlivých zápletkách. První stránku textu napsal vždy vlastní rukou, dál pak diktoval sekretářce nebo do diktafonu. Denně pracoval mnoho hodin, každou půlhodinu vypil šálek čaje a nepřetržitě kouřil cigarety. Pracoval také jako filmový scenárista. 10. února 1932 zemřel na cestě do Hollywoodu na zápal plic.

Je považován za tvůrce kriminálního thrilleru. Ve svých dílech se dokázal odpoutat od vzoru velkého detektiva vytvořeného Edgarem Allanem Poem a zaměřil se spíše na popis policejního aparátu. Mnoho z jeho děl bylo zfilmováno (existuje téměř sto šedesát titulů natočených podle jeho námětu, např. *Zelený lučištník* byl zfilmován třikrát).

Zelený lučištník

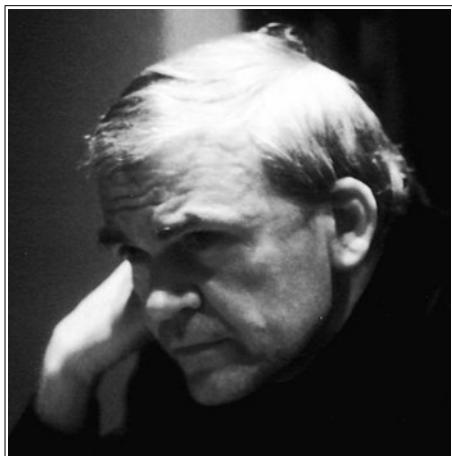
Novinář Spike Holland dostal od šéfredaktora za úkol vypátrat, zda se opravdu *Zelený lučištník* objevil znovu na zámku Garre. *Zelený lučištník* byl pověšen panem de Curcym, majitelem zámku Garre, roku 1487. Nynější majitel zámku Garre, američan Abe Bellamy, vše popírá, dokavaď nebyl zeleným šípem zavražděn občan Karel Creager ze sousedství. Vyšetřování se ujímá

detektiv kapitán James Featherstone ze Scotland Yardu. A napínavý příběh plný záhad může začít...

v naší knihovně: *Čtyři spravedliví*, *Dům hrůzy*, *Maska*, *Místo smrti*, *Muž z Maroka*, *Nebezpečná hra*, *Padesát pět*, *Pokoj č. 13*, *Postrach Chicaga*, *Vládce temnot*, *Záhada Rudého Kruhu*, *Zelený lučištník*

Milan Kundera (1. duben 1929) je česko-francouzský spisovatel. Od roku 1975 žije ve Francii, v roce 1979 byl zbaven československého státního občanství, 1981 získal občanství francouzské, 2019 mu bylo vráceno občanství české. Svě texty psal nejdříve česky, nyní francouzsky. Do literatury vstoupil jako básník a dramatik, nakonec se ale celosvětově proslavil zejména jako prozaik a esejista. Jeho texty (zejména Nesnesitelná lehkost bytí, Nesmrtelnost a Žert) patří mezi nejčastěji překládaná česká díla na světě. Po špatných zkušenostech s neautorizovanými překlady svá díla k překladům do češtiny dlouho nesvěřoval, v současnosti je jeho dvorní překladatelkou Anna Kareninová.

Milan Kundera se narodil v Brně, kde žil s rodiči v Purkyňově ulici. Jeho otec Ludvík Kundera byl klavírista a rektor JAMU. V mládí se Milan Kundera učil hrát na klavír, později studoval také hudební kompozici u Pavla Haase a Václava Kaprála. Zájem o hudbu se

prolíná i jeho pozdějším literárním dílem. Studoval na gymnáziu v Brně, kde roku 1948 maturoval. Ve stejném roce začal studovat na Filozofické fakultě UK literární vědu a estetiku, po dvou semestrech však přestoupil na FAMU, kde zprvu studoval filmovou režii a poté scenáristiku u Miloše Václava Kratochvíla. Absolvoval v roce 1953. Po skončení studia začal na FAMU vyučovat světovou literaturu, nejprve jako asistent, od roku 1958 jako odborný asistent (po obhájení práce o Vladislavu Vančurovi) a od roku 1964 již jako docent. Byl příslušníkem generace, která vstoupila do literárního života brzy po uchopení moci komunisty a od poloviny 50. do počátku 60. let patřil k prominentům oficiální literatury jako mimořádně populární a oficiální kritikou vynášený básník i dramatik. 1948 vstoupil do Komunistické strany Československa (KSČ), po dvou letech však byl vyloučen, spolu s přítelem Janem Trefulkou, když Státní bezpečnost (StB) zachytila jejich korespondenci zesměšňující vysokého stranického funkcionáře Jiřího Hendrycha. Kunderu incident inspiroval k hlavní zápletce románu Žert (1967). Členství v KSČ mu bylo obnoveno v roce 1956. Ze strany byl znovu vyloučen až po čistkách v roce 1970, které následovaly po sovětské okupaci. 1956 se Kundera rovněž poprvé oženil, s operetní zpěvačkou Olgou Haasovou, dcerou skladatele a svého učitele Pavla Haase a neteří slavného jazykovědce Romana Jakobsona. Roku 1967 se jeho druhou ženou stala tehdejší hlasatelka Československé televize Věra Hrabánková. 1969 byla Kunderova žena Věra propuštěna ze zaměstnání v Československé televizi, za rok na to byl z FAMU vyhozen i Kundera sám. Ztratil také jakoukoli možnost publikovat. Po jistém váhání se rozhodl vyřešit bezvýhodnou situaci emigrací. Od roku 1975 žije ve Francii, kde zprvu vyučoval na univerzitě v Rennes a později na École des hautes études en sciences sociales (Vysoké škole sociálních věd) v Paříži, kde nakonec založil nový obor „Kultura střední Evropy“.

Nesnesitelná lehkost bytí

Román zahrnuje období od šedesátých let dvacátého století v Evropě, především v Československu, tedy i události roku 1968 a nastupující normalizaci. Ústředními postavami románu jsou dvě dvojice milenců – Tomáš s Terezou a Sabina s Franzem. Tomáš s Terezou jsou zvláštní pár, Tereza Tomáše miluje a Tomáš miluje Terezu, přesto jí ale nedokáže být věrný, potřebuje mít neustále milenky. Tereza se mu snaží porozumět, chápe, že jde z jeho strany pouze o sex, přesto ale trpí depresemi a nočními můrami. Po obsazení Československa se Tomáš s Terezou rozhodnou emigrovat do Švýcarska, kde by se mohlo Tereze udělat psychicky lépe. Tomáš zde má zajištěnou práci v nemocnici. Tam se mu otevírá skvělá budoucnost a kariéra, jeho žena Tereza ale není schopná v cizině žít. Tomáš nepřestává se svými nevěrami, upíná se na svého psa Karenina a začíná litovat emigrace. Tereza se vrací do Čech, nechává Tomášovi dopis, v němž se mu omlouvá. Brzy se kvůli ní vrací i Tomáš, který není bez ní schopen žít. Po návratu musí Tereza pracovat v hotelu jako číšnice. Tomáš má skvělé lékařské schopnosti, proto mu nechají místo v nemocnici. Toto místo si udrží do chvíle, kdy mu v literárním časopise otisknou protikomunistický článek. Musí opustit místo chirurga a stává se

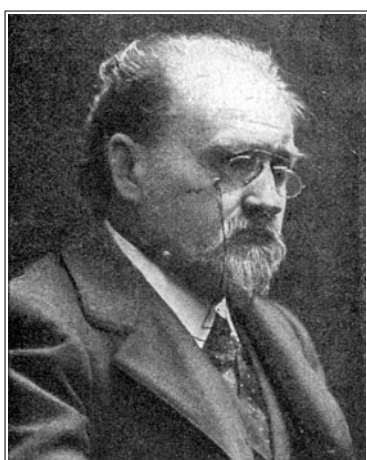

praktickým lékařem, což ho nenaplnuje a kvůli dalšímu pronásledování se stává umývačem oken. Odmítá totiž odvolat myšlenky ze svého článku. Ke konci knihy nalézají útočiště na vesnici, kde nakonec oba nacházejí jistý klid a štěstí. Několik let po přestěhování oba zemřou při autohavárii. Krátce předtím si Tereza uvědomí, kam až svou slabostí a svým vlivem na Tomáše oba zahнала.

Druhý pár tvoří Sabina a její milenec Franz. Česká malířka Sabina, složitá osobnost, která žije bez morálních zásad, odpůrkyně kýče v jakékoliv podobě, bývalá Tomášova milenka, touží po vnitřním naplnění. Odchází proto do Curychu, kde se ale setkává jen s novou prázdnotou. Pronásledována svým vnitřním neklidem odchází i od France, vysokoškolského profesora a anarchistického novináře, protože odmítá jakékoliv jeho politické, umělecké i životní názory. Marně hledá smysl svého života, zoufale se snaží najít nějaký řád, utíká do New Yorku, později do Kalifornie. Franz při protestním pochodu v Kambodži umírá. Sabina není schopna najít ani trvalý vztah, ani rovnováhu.

v naší knihovně: *Druhý sešit směšných lásek, Monology, Nesmrtelnost, Nesnesitelná lehkost bytí, Ptákovina, Slavnost bezvýznamnosti, Směšné lásky, Třetí sešit směšných lásek, Valčík na rozloučenou, Žert, Život je jinde*

Émile Zola (2. duben 1840 – 29. září 1902) byl francouzský spisovatel, představitel naturalismu.

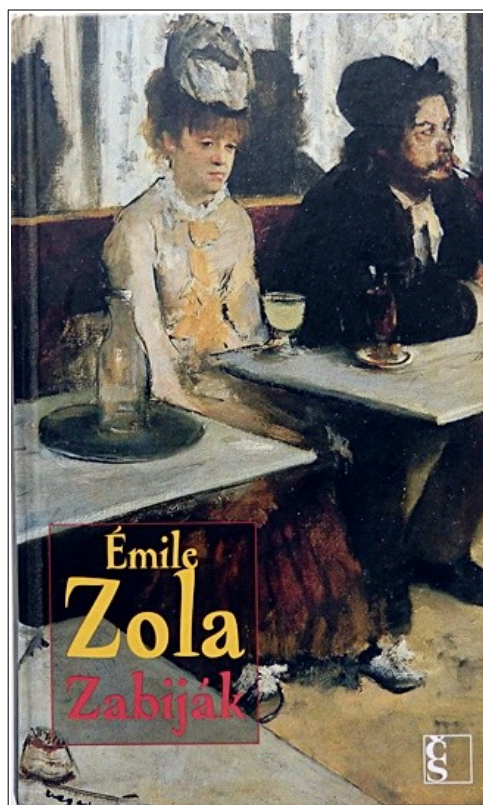
Émile Zola se narodil v Paříži roku 1840. Jeho otec, François Zola (původně Francesco Zola), byl italský inženýr, narozen v Benátkách. Jeho matka, Émilie Aubert, byla Francouzka. Když byly Émilovi 3 roky, přestěhoval se s rodinou do jižní Francie, kde Zolův otec začal pracovat na stavbě zavodňovacího kanálu, který měl svést říční vodu k městečku Aix-en-Provence. Otec o čtyři roky později, roku 1847, náhle zemřel. 1858 se Zola přestěhoval zpět do Paříže. Po neúspěšném studiu odešel pracovat do nakladatelství Hachette, kde okolo sebe soustředil skupinu mladých romanopisců – tzv. médanská skupina. Svými pokrokovými názory měl velkou zásluhu na liberalizaci politického života ve Francii. Významně se angažoval zejména v Dreyfusově aféře, kdy otevřeným dopisem prezidentu republiky pod názvem *J'accuse* (Žaluji) hájil nevinu kapitána Alfreda Dreyfuse, neprávem odsouzeného za špionáž. Zemřel údajně nešťastnou

náhodou na otravu oxidem uhelnatým poté, co se mu ucpal komín u kamen (později se prokázalo záměrné ucpání komínu). Byl pohřben na pařížském hřbitově Montmartre. Katolická církev zařadila veškeré spisy Émila Zoly na Index zakázaných knih.

Zabiják

Zabiják je sedmý román z cyklu Rougon-Macquartové, který vyšel v roce 1877. Většinou je považován za jedno ze Zolových nejlepších děl. Popisuje zhoubný vliv alkoholu na osudy chudých a duševně prázdných lidí. V románu jsou detailní popisy alkoholismu, který je tím „zabijákem“, po němž nese román jméno. Román začal vycházet v roce 1876 na pokračování v pařížských novinách. Kvůli naturalistickým popisům ale začali čtenáři hromadně odhlašovat předplatné, a tak byl Zabiják stažen. Autor však našel jiného vydavatele a i přes hrozby dílo vyšlo. Knižní vydání bylo nakonec komerčně úspěšné, přineslo autorovi slávu a známost ve světě.

Venkovanka Gervaisa přijede spolu se svým druhem Lantierem a jejich dvěma dětmi Štěpánem a Klaudiem do Paříže. Zpočátku si díky našetřeným penězům žijí „na vysoké noze“, ale později postupně zastaví většinu svého majetku a přestěhují se do zapadlé části města. Lantier ženu po čase opustí s milenkou. Gervaisa velmi smutní i přesto, že ji bil a stále kvůli něčemu kritizoval. Gervaisa začne pracovat jako pradlena, stane se mezi lidmi oblíbenou a začne se o ni zajímat klempíř Coupeau. Ten ji přemluví ke svatbě. Protože Gervaisa i Coupeau jsou pracovití a dobře si vydělávají, stěhují se do lepšího bytu a šetří i na horší časy. Společně mají dceru Nanu, Klaudia pošlou do školy na jih

Francie. Rodinná idyla se začne hroutit poté, co jde jednoho odpoledne Gervaisa spolu s Nanou navštívit Coupeaua do práce. Nana na něj zavolá, její tatínek zakopne spadne ze střechy. Coupeau nemůže asi půl roku pracovat a všechny našetřené peníze padnou na jeho léčení. Po vyléčení už se mu znovu do práce nechce, a tak zůstává na obživu rodiny Gervaisa sama. Protože Gervaisa dlouho touží po vlastní prádelně, půjčí si od známých peníze a zařídí si vlastní podnik. Zaměstnává pradelny a zpočátku se jí i daří úspěšně splácet dluhy, stává se mezi známými uznávanou. Coupeau ale začne chodit do hospody a holdovat alkoholu, pomocí něhož utiňuje svědomí a vyplňuje pocit prázdnoty. Během oslavy Gervaisina svátku, na který pozve mnoho známých, se náhle vrátí její bývalý druh Lantier, ze kterého se stal Coupeauův dobrý kamarád a podnájemník Coupeauových. Nejdříve platí nájemné, ale pak se začne chovat, jako kdyby dům patřil jemu a začne rozkazovat. Rodině dojdou peníze, Gervaisa musí propustit zaměstnankyně a prodat prádelnu. Vypočítavý Lantier se přestěhuje k nové majitelce prádelny a jejímu manželovi, Gervaisiným i jeho známým. Coupeauvi jsou nuceni přestěhovat se do činžáku pro chudinu. Coupeau začne pracovat, ale každou výplatu hned propije. Gervaisa se také stává alkoholičkou, pomáhá jí to tak zapomenout na životní strasti. Postupně se přestává starat o děti a začne žebrot. Z Nany se stane prostitutka, Coupeau umírá v blázinci na delirium tremens. Gervaisa dál pije a umírá bez přátel ve špinavé kobce. Smrt je pro ni ale vysvobozením.

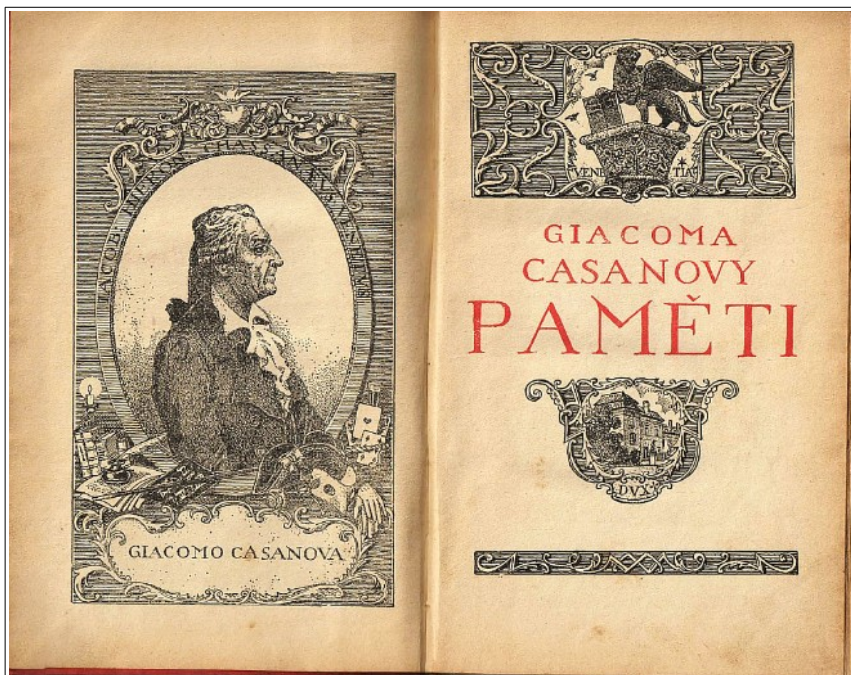
v naší knihovně: *Člověk bestie, Germinal, Kořist, Lístek lásky, Nana, Paříž, Peníze, Rozvrat, Tereza Raquinová, U Štěstí dam, Zabiják*

Giacomo Girolamo Casanova (2. duben 1725 – 4. červen 1798) byl benátský spisovatel, intrikán, špión a diplomat. Zanechal po sobě všestranné literární dílo (psané převážně ve francouzštině, zčásti v němčině a italštině), nicméně je především známý jako dobrodruh a muž, jehož jméno je synonymem pro svůdce. Této pověsti se těší pravděpodobně zásluhou svého nejvýznamnějšího autobiografického díla *Dějiny mého života*, v němž autor bez skrupulí popisuje svá četná milostná dobrodružství.

Giacomo Casanova se narodil v Benátkách v ulici Calle della Commedia (dnes Calle Malipiero) v sousedství kostela sv. Samuela, kde byl také pokřtěn. Jeho otcem byl herec Gaetano Casanova a matkou Zanetta Farussi. Některé zdroje ho ale považují za nemanželského syna matky se šlechticem a abbém Michele Grimanim. Malý Giacomo, vychovávaný babičkou Marziou Farussiovou, byl křehkého zdraví. Proto ho babička jednoho dne odvezla k čarodějnici do Murana a té se podařilo vyléčit jeho potíže. Po tomto dětském zážitku ho zájem o magické praktiky provázel po celý zbytek života, ale on sám byl prvním, kdo se vysmíval důvěřivosti, s níž mnozí přijímali esoterismus. Vystudoval na padovské univerzitě filozofii a práva, absolvoval v roce 1742. Následně cestoval na ostrov Korfu a do Istanbulu. V roce 1743 se vrátil do Benátek a v témže roce jeho babička Maria zemřela. Učil se v seminář, ale dlouho tam pro své nemravné chování nevydržel, údajně sváděl ostatní seminaristy. Byl ze studií vyloučen a od konce března do konce července vězněn v benátské pevnosti sv. Ondřeje. Spíše než o výkon trestu, šlo o výstrahu a snahu o nápravu jeho bouřlivých prostopášných sklonů. 1746 došlo k setkání s urozeným Benátčanem Matteem Bragadinem, který výrazně zlepšil jeho životní podmínky. Šlechtilce postihla náhlá nevolnost, Casanova mu prý svým rychlým zásahem zachránil život. Proto považoval Casanovu téměř za syna a dokud byl naživu, poskytoval mu příspěvek na výživu. 1749 potkal jistou Henriettu, která se stala zřejmě největší láskou jeho života. Pseudonym pravděpodobně skrýval identitu jedné vznešené dámy z Aix-en-Provence, snad Adelaide de Gueidanovou. O totožnosti této a dalších milenek se casanovští badatelé dlouho přeli. Mnozí tvrdili, že postavy popsané v *Pamětech* jsou skutečné. Autor se v popisech musel chránit jistou obezřetností, často vdané ženy musely být zmíněny iniciálami nebo smyšlenými jmény, mnohdy jim mírně pozměnil věk z galantnosti nebo z ješitnosti autora, jenž nerad hovořil o avantýrách s obezřetnými ženami z tehdejšího pohledu ve zralém věku, ale obecně jsou osoby identifikovatelné a také zmíněné činy se jeví jako pravdivé a doložitelné. Když se vrátil do Benátek po svém dlouhém pařížském pobytu a dalších cestách do Drážďan, Prahy a Vídně, byl v noci z 25. na 26. června 1755 zatčen a uvězněn v Piombi (vězení Dóžecího paláce). Jak bylo tehdy obvyklé, nebyl odsouzenému sdělen důvod obžaloby ani doba trvání zadržení. O skutečném důvodu zatčení se stále diskutuje. Jisté však je, že Casanovo chování vedli v patrnosti agenti a ti zanechali riferty (raporty špiónů na účet policejního úřadu), které podrobně popisovaly jeho chování, především to, které bylo považováno za společensky nevhodné. Žaloba

nakonec zněla: zhýralost spáchaná na vdaných ženách, zneuctění církve, oklamání několika urozených pánů a za obecně nebezpečné chování pro dobré jméno a stabilitu aristokratického režimu. Po útěku odjel do Vídně, odkud byl vypuzen. Vrátil se tedy do Paříže, kde ho však roku 1767 zastihl královský dokument *lettre de cachet* od Ludvíka XV., v němž jej panovník vyzval k opuštění země. Odjel tudíž do Španělska, již v zoufalé snaze najít nějaké zastání, ale ani zde se mu nedařilo lépe: byl uvržen do žaláře pod falešnou záminkou a celá věc se táhla déle než měsíc. Opustil Španělsko a skončil v Provence, kde těžce onemocněl. Zde se mu dostalo pomoci od jeho někdejší milenky Henriette, jež se mezitím vdala a poté ovdověla. Rychle se vzpamatoval a znovu vycestoval, tentokrát do Říma, Neapole, Boloni, Terstu. V tomto období také zintenzívnil své styky s benátskými státními úředníky,

aby mu byla udělena kýžená milost, která konečně přišla 3. září 1774. Giacomo opustil Benátky v lednu 1783 a odjel do Vídně. Na nějakou dobu dělal sekretáře benátského velvyslance Foscariniho a potom, po jeho smrti, přijal post knihovníka na zámku hraběte Josefa Karla Eusebia z Valdštejna v Duchcově v Čechách. Tam strávil poslední a velmi smutné roky svého života, ponížen rolí služebníka a již nepochopen, a navíc považován za přežitek navždy zmizelé epochy. Z Duchcova Casanova údajně napomáhal Francouzské revoluci, k pádu Benátské republiky, k pádu jeho světa. Nebo přinejmenším toho světa, o němž snil, že se stane jeho pevnou součástí. Jeho poslední útěchou, kromě velkého množství dopisů od benátských přátel, již ho zpravovali o dění v jeho rodném městě, bylo sepisování díla *Histoire de ma vie*, autobiografie, jež pohltila všechny jeho zbývající síly, neboť ji psal ve vytrvalém zanícení, téměř jako by chtěl předejít smrt, kterou už cítil přicházet. Zemřel 4. června roku 1798 a byl pohřben v Duchcově. Postupem času byl hrob zapomenut a jeho umístění zůstává neznámé.

Washington Irving (3. duben 1783 – 28. listopad 1859) byl americký romantický spisovatel, humorista, autor povídek, historických studií a životopisů. Byl rovněž americkým velvyslancem ve Španělsku. Díky filmovým zpracováním jsou dnes známé jeho povídky *Legenda o Spícím luhu*, film *Ospalá díra* a *Rip Van Winkle*, obě ze sbírky *Knihy skic*.

Byl nejmladším z jedenácti dětí obchodníka z New Yorku. Jeho otec William Irving starší pocházel ze Skotska a matka Sarah z Anglie. V roce 1800 začal studovat na Collumbijské koleji. Měl se stát právníkem, ale raději se věnoval umění a bohémskému životu. Začal psát humorné a satirické povídky a komentáře, které se věnovaly společenské a divadelní scéně. Ty otiskoval od roku 1802 v novinách *The Morning Chronicle* a později byly vydány ve sbírce *Letters of Jonathan Oldstyle*. V době britsko-americké války v roce 1812 byl pobočníkem Daniela D. Tompkinse, guvernéra New Yorku a velitele milice, pozdějšího viceprezidenta USA. Dosáhl hodnosti plukovníka, do vlastních bojů se ale nezapojoval. Válka zdecimovala rodinnou obchodní firmu, a tak Washington Irving v roce 1815 odcestoval do Anglie, aby ji zachránil. To se mu nepodařilo, firma vyhlásila po dvou letech bankrot. Irving ale v Evropě zůstal a strávil zde následujících sedmáct let. Procestoval Anglii, Nizozemsko, Francii, Itálii a Německo. V létě 1822 navštívil i Prahu. 1825 byl pozván tehdejším vyslancem USA Alexandrem Hillem Everettem do Madridu. Ve Španělsku pak strávil čtyři roky a načerpal zde látku pro své historické práce (Kryštof Kolumbus, dobytí Granady) i pro povídky a pohádky (*Alhambra*). Po návratu do USA pokračoval ve svých historických a životopisných pracích. Obdržel velké dědictví od svého ctitele Johna Jacoba Astora. Zemřel krátce poté, co dokončil pětidílný životopis George Washingtona.

Jan Drda (4. duben 1915 – 28. listopad 1970) byl český novinář, politik, spisovatel-prozaik a dramatik.

Narodil se v Příbrami jako syn dělníka a nalezenkyně. V roce 1921 ztratil matku, která zemřela při porodu dalšího dítěte. Jeho otec po rozpadu svého druhého manželství propadl alkoholu a od dětí odešel. Jana a jeho sestru Marii pak vychovával dědeček. Měl se vyučit klempířem, ale jeho babička prosadila, aby studoval na klasickém gymnáziu v Příbrami, kde roku 1934 maturoval a začal studovat filologii na pražské Karlově univerzitě. Od mládí psal povídky i hry pro ochotnické divadlo. Studium filologie nedokončil, zato už od roku 1932 přispíval do novin a časopisů. Svoji románovou prvotinu *Městečko na dlani* vydal v 25 letech. V letech 1937 až 1942 byl redaktorem *Lidových novin*, do kterých přispíval fejetony, črtami a reportážemi. Po osvobození pokračoval ve *Svobodných novinách* (přejmenované *Lidové noviny*), později v deníku *Práce*, aby se v roce 1948 vrátil do *Svobodných novin*, tentokrát jako jejich šéfredaktor (do roku 1952). Oženil se již za druhé světové války, s manželkou vychoval čtyři děti.

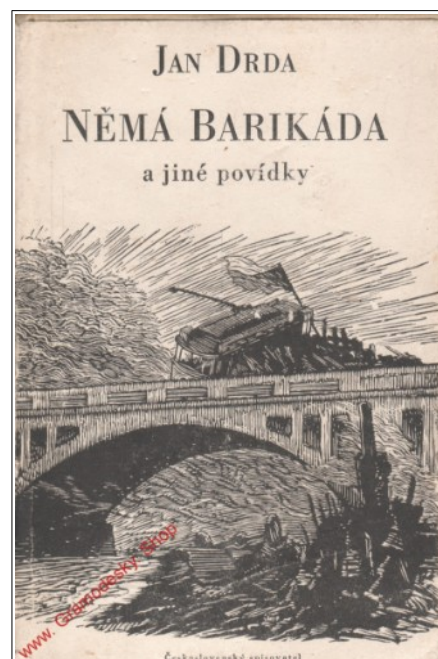
Němá barikáda

Němá barikáda je soubor 11 povídek z roku 1946. Jedná se o první prozaické ztvárnění událostí druhé světové války (včetně heydrichiády, Pražského květnového povstání a osvobození) v české literatuře. Patří k Drdovým nejpopulárnějším dílům. Soubor je uvozen citátem z Halasovy básně *Zpěv úzkosti*. Povídkový soubor byl použit jako předloha ke stejnojmennému filmu režiséra Otakara Vávry, jenž měl premiéru v roce 1949. Děj ústřední povídky *Pancéřová pěst* a filmu *Němá barikáda* se z části odehrává na Trojském mostě vedoucím z pražských Holešovic do Troje, tedy na místě, kde ona barikáda byla fakticky postavena. Most byl po válce na počest obránců přejmenován na most *Barikádníků*.

Povídky: *Třetí fronta*, *Včelař*, *Vyšší princip*, *Hlídač dynamitu*, *Vesnická historie*, *Nenávist*, *Padlý beze jména*, *Pancéřová pěst*, *Zákeřník*, *Až vstanou mrtví*, *Němá barikáda*

Vyšší princip – „*Vyšší princip*“ je přezdívka středoškolského profesora latiny a řečtiny, třídního učitele septimy. Příběh se odehrává během druhé světové války, krátce po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Tři septimáni z gymnázia (František Havelka, Karel Moučka a Vlastimil Ryšánek) byli spolužákem udání gestapu a pro údajné schvalování atentátu zastřeleni. Profesor latiny při hovoru s třídou nejen odmítne jejich vraždu, ale naopak souhlasí s atentátem – „z hlediska vyššího principu mravního... vražda na tyranu není zločinem“; třída mu spontánně vzdá čest povstáním. – Na motivy Drdovy povídky natočil v roce 1960 režisér Jiří Krejčík stejnojmenný film.

v naší knihovně: *České lidové hádanky*, *České pohádky*, *Hastrmani*, *Městečko na dlani*, *Nedaleko Rukapáně*, *Němá barikáda*, *Posvícení v Tramtárii*, *Putování Petra Sedmilháře*, *Živá voda*

Dan Simmons (4. duben 1948) je americký spisovatel science fiction a hororu známý zejména svým románem *Hyperion* a jeho pokračováními *Pád Hyperionu*, *Endymion* a *Vzestup Endymionu*. Od konce 90. let napsal také několik mainstreamových a detektivních románů.

Roku 1971 dostudoval angličtinu na univerzitě v St. Louis, poté 18 let vyučoval na základních školách, poslední čtyři roky se věnoval zvláště nadaným dětem. Spisovatelem na plný úvazek je od roku 1987, první práce (povídka *Řeka Styx teče proti proudu*) mu byla otištěna 15. února 1982 – v den, kdy se mu narodila dcera Jane. S ní a svou ženou Kathryn žije v Longmontu ve státě Colorado.

v naší knihovně: *Black Hills*, *Ohně z ráje*, *Továrna křiváků*

Elena Ferrante (5. duben 1943) je pseudonym italské spisovatelky a překladatelky. Její knihy, původně vydané v italštině, byly přeloženy do mnoha jazyků. Je autorkou půl tuctu románů, z nichž nejvýznamnější je tetralogie známá jako Neapolská sága, která vypráví o dvou vnímavých a inteligentních dívkách z Neapole, které se pokoušejí žít plnohodnotný život uvnitř kultury, která je plná násilí. Série se skládá z knih *Geniální přítelkyně* (2012), *Příběh nového jména* (2013), *Příběh těch, co odcházejí, a těch, kteří zůstanou* (2014) a *Příběh ztracené holčičky* (2015), který byl nominován na italskou literární cenu Strega. Ferrante tvrdí, že „jakmile jsou knihy napsány, už nepotřebují svého autora.“ Opakovaně uvádí, že anonymita je předpokladem pro její práci a že uchování jejího pravého jména v tajnosti je jedním z klíčů úspěšného tvůrčího procesu psaní. Z rozhovorů pro média, která Ferrante v průběhu let dala, a z dopisů, které byly publikovány, je možné říci pár informací o jejím životě. Vyrostla v italském městě Neapol. Některá životní období prožila mimo Itálii. Zmínila, že je matkou, a pravděpodobně není vdaná.

Geniální přítelkyně

Román *Geniální přítelkyně* je prvním dílem stejnojmenné tetralogie. Neapolská periferní čtvrť Luzzatti (v textu však její název nikdy nezazní), 50. léta minulého století. Právě tam a tehdy začíná příběh jednoho ženského přátelství. Jeho vypravěčkou je Elena, která už jako stará žena vzpomíná na svůj život, který byl, kam její paměť sahá, vždycky ovlivňován silnou osobností geniální Lily. Sama je přitom klíčovou postavou zas pro Lilin osud, v jejích očích je tou geniální kamarádkou naopak ona. Úhelným kamenem jejich komplikovaného vztahu je snaha obstát v mužském světě, jehož konvenční hranice jsou pro ně stejně tak svazující jako hranice jejich čtvrti plné pokrytectví a násilí. Čtenář se v románu seznamuje nejen se dvěma protagonistkami, ale i s celým mikrokosmem neapolské čtvrti propojené hustým předivem konvencí a vášní, jehož kořeny sahají až do doby fašismu, do let druhé světové války, do světa „před Elenou a Lilou“. Vypravěčka nás sice na vzorku jedné čtvrti provede vývojem italské společnosti od poválečné chudoby až k ekonomickému zázraku 60. let, zasvětil nás do ideologických i přízemních sporů mezi komunisty a camorristy, ale ústředním tématem románu i celé série zůstává přátelství vzájemně odlišných hrdinek, vylíčené s až nemilosrdnou otevřeností jako systém „spojených nádob“, jako bolestné zrcadlení, jako celoživotní soupeření, jako pevné pouto, které často škrtí.

v naší knihovně: *Geniální přítelkyně 1.-4., Prolhaný život dospělých*

Vítězslav Hálek, zřídka také Viktor, vlastním jménem Vincenc Hálek, oficiálně Siegfried Halek (5. duben 1835 – 8. říjen 1874), byl český básník, prozaik, dramatik, literární kritik a publicista, představitel májovců.

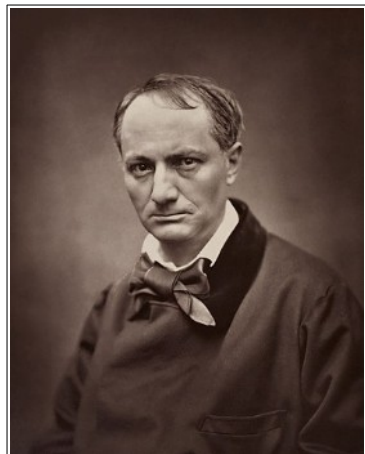
Narodil se v Dolínku u Odolené Vody v rodině hostinského. Měl se stát knězem, proto začal v Praze studovat kněžský seminář, ale proti přání rodičů roku 1847 přestoupil na Akademické gymnázium, které ukončil roku 1855. Rodiče s jeho přestupem nesouhlasili a odmítli ho dále financovat, živil se tedy psaním básní a udělováním kondic (tj. doučováním). Poměrně hodně cestoval, navštívil Itálii, Polsko a Balkán, dojmy z těchto cest mu byly inspirací k básním, také je zpracovával ve fejetonech. Pracoval jako redaktor *Národních listů*, kde měl na starosti divadelní rubriku. Básně vydal ve třech svazcích almanachu *Máj*, který v letech 1858-1863 redigoval. Byl vůdčí osobností časopisu *Ruch*. Roku 1872 převzal a redigoval spolu s Janem Nerudou časopis *Lumír*. Spolu s ním také redigoval časopis *Květy*. Hálek byl

mnohostranně činný jako novinář, literární a divadelní kritik, fejetonista, básník, povídkář a dramatik i organizátor literárního a kulturního života. Mladé čtenáře si získal sbírkou lyrických básní písňové formy *Večerní písně*, v nichž opěvoval šťastnou a vyrovnanou lásku jako hodnotu společenskou, vytvářející hlubší lidské vztahy, a zároveň vyslovoval pojetí básníka jako důležitého činitele v národním životě. Z Hálkovy epiky mají význam *Pohádky z naší vesnice*, soubor balad a romancí, zobrazujících veselé

i tragické příběhy ze života venkovského lidu nebo charakterizující svérázné lidové figurky. Významná je Hálkova povídková tvorba, zejména vesnická, zachycující napětí mezi sedlákem a chalupníkem nebo zobrazující překážky, které se staví do cesty lásce mladých lidí a vyplývají z nepochopení rodičů nebo z lpění na majetku. Do protikladu k citově vyprahlému životu bohatých staví Hálek vyrovnaný a citově bohatý život prostých lidí, neodcizených řádu přírody. Dovedl se zamyslet i nad významem vzdělanosti a pokroku na venkově. 22. února roku 1865 se na Novém Městě pražském oženil s dcerou pražského advokáta Doroteou Horáčkovou. Jejich mladší syn byl Ivan Hálek. Starší syn Jiří Emanuel se narodil na Štědrý den roku 1870 a tři dny po narození zemřel.

v naší knihovně: *Básně, Kresby křídou i tuší, Povídky, Povídky II, Srdce písněmi dotýkané, Verše a próza, Výbor z díla*

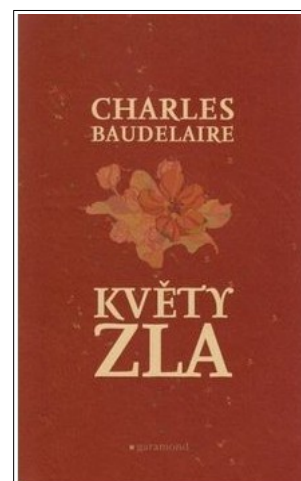
Charles Pierre Baudelaire [šarl bodlér] (9. duben 1821 – 31. srpen 1867) byl francouzský básník a překladatel, první z řady tzv. prokletých básníků.

Narodil se v Paříži. Matce Caroline bylo 27 let, otec Joseph-François měl 62 let a bylo to jeho druhé manželství. Charles měl nevlastního bratra Clauda Alphonse, který byl o šestnáct let starší. Jeho otec byl kněz, po revoluci byl vychovatelem a úředníkem, zemřel 1827. Matka, kterou velmi miloval, se po dvou letech znovu provdala za důstojníka Jacquese Aupicka. V roce 1832 se přestěhovali do Lyonu, kam byl otčím převelen. Charles byl zapsán jako interní žák do Královské kolejí. Po počátečních neúspěších se Charlesovy studijní výsledky zlepšily. Byl mimořádně nadaný, ale jeho roztěkaná povaha a neschopnost se soustředit mu bránily udržet se mezi premianty. V lednu 1836 se rodina vrátila do Paříže. Charlese zapsali na lyceum Ludvíka Velikého. Kvůli rodičům se snažil uspět ve studiu, vynikal v latině a řečtině. Začal psát své první verše, které mu daly nový smysl života. V posledním ročníku byl vyloučen, když odmítl vydat učiteli lístek se vzkazem od spolužáka. V srpnu 1839 jako externí student složil maturitu na lyceu svatého Ludvíka. Vedl bouřlivý život, stýkal se s pařížskou bohémou v latinské čtvrti. Utrácel peníze z kapesného od rodičů a dělal dluhy. Seznámil se s mladou kreolkou Jeanne Duvalovou, do které se vášnivě zamiloval. Smyslná, eroticky přitažlivá žena se stala inspirací pro jeho básnické dílo a jejich vztah trval s krátkými přestávkami téměř celý život. V roce 1843 Baudelaire začal experimentovat s drogami, které podle jeho názoru podněcovaly jeho tvořivost. Závislost na drogách a lécích ho provázela zbytek života. Od roku 1847 bral pod lékařským dohledem opium jako lék na potíže způsobené syfilidou. Časté užívání drog navíc způsobilo, že se u Baudelaira projevil psychické obtíže. Začal trpět stihomamem, upadal do depresí, míval přeludy. Od začátku roku 1866 trpěl nevolnostmi, závratěmi, prudkou bolestí hlavy i poruchami vědomí. Během návštěvy kostela Saint-Loup v Namur v polovině března Baudelaire upadl do bezvědomí. Od té doby se jeho zdravotní stav rapidně zhoršil. Postihl ho další záchvat mrtvice, který měl za následek poruchu hybnosti pravé strany těla a ztrátu řeči. Charles Baudelaire zemřel 31. srpna 1867. Byl pochován na hřbitově Montparnasse vedle svého nevlastního otce. Matka zemřela o čtyři roky později.

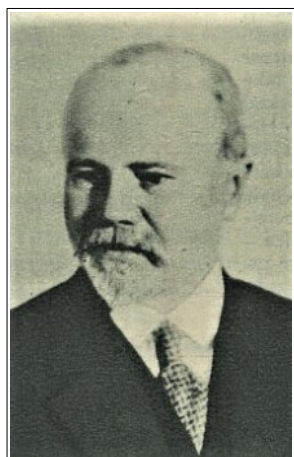
Květy zla

(*Les Fleurs du mal*, 1857) – básnická (lyrická) sbírka, za kterou musel Baudelaire zaplatit pokutu z mravnostních důvodů (urážka náboženství a morálky). Tato básnická sbírka je považována za klíčové dílo moderní světové poezie. *Květy zla*, doplněné vydání z roku 1861, obsahují 126 básní, rozdělených do šesti oddílů. V poezii, kterou básník šokoval francouzskou společnost, se do velké míry odráží jeho nespoutaná osobnost i jeho život. V básních líčí nepřikrášlený obraz skutečnosti, které vládne nepoetické Zlo, jehož ztvárnění se až dosud poezie vyhýbala (báseň *Zdechlina*). Výchozím bodem sbírky je nemožnost člověka dosáhnout štěstí a odtud pramení bolest, o to intenzivnější, že se záblesky štěstí hlásí ve snu a vzpomínání. V reálném světě tak zůstává jedinou pozitivní hodnotou umění usilující o krásu. Nakonec se jediným existenciálním řešením bolestné zkušenosti stává klidné spočinutí ve smrti.

v naší knihovně: *Květy zla*

Eduard Štorch (10. duben 1878 – 25. červen 1956) byl český pedagog, spisovatel a archeolog. Proslul svými povídkami a romány situovanými nejčastěji do období doby kamenné a doby bronzové. Jeho nejznámější dílo nese název *Lovci mamutů*.

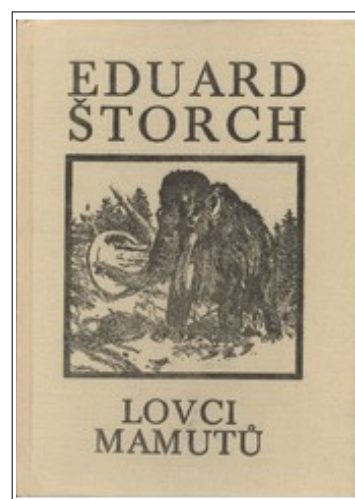
Narodil se jako třetí syn manželům Štorchovým. Otec Vojtěch byl dozorcem parního stroje ve vodárně, a proto rodina bydlela na samotě u vodárny, oddělené od vesnice řekou Javorkou, matka Anna byla v domácnosti s prvním synem Gustavem. Sotva Eduard nastoupil do první třídy v ostroměřské škole, rodina se stěhovala do Všestar a pak do Studánek. První třídu Eduard dokončil v Radimi u Jičina, druhou až čtvrtou třídu absolvoval v české obecné škole v Josefově. Byl pilným žákem, náruživým čtenářem, učil se hrát na housle a již v té době napsal první povídku o mořských rybářích. Období v Josefově později označil za nejšťastnější část svého mládí. V roce 1893 byl přijat ke studiu na c. k. Českém ústavu ku vzdělání učitelů v Hradci Králové. Zpočátku byl slabším studentem, později se však zlepšil, zvláště v jazyce českém, a roku 1897 maturoval s vyznamenáním.

Krom toho se během studia aktivně účastnil veřejného studentského života. Jako učitel působil v letech 1897-1898 ve východních Čechách, dalších pět let v severních Čechách na Mostecku, kde nabyl zkušenost s těžce sociálně zanedbanou mládeží. Obě oblasti musel opustit kvůli persekuci pro svůj politický aktivismus. 1903 získal místo v Praze, kde pak strávil zbytek života, krom poválečného dvouletého pobytu v Bratislavě. V roce 1916 se stal vedoucím společnosti Přátelé skautingu, prvního klubu rodinného skautingu v Česku. 27. dubna 1907 se oženil s Boženou Vávrovou. Zůstal však bezdětným. Ve dvacátých letech věnoval veškerý volný čas mládeži, což jej roku 1928 dovedlo k duševnímu zhroucení. Po získání definitivního učitelského místa v roce 1930 koupil roku 1933 domek v Lobči u Mělníka a spolu s manželkou se tam pravidelně v neděli rekreoval a také psal. Na Silvestra 1935 utrpěl při lyžařském kurzu vážnou nehodu, když jeho a dvě děti u Bodovísek porazil neopatrný lyžař. Kvůli tělesným i duševním následkům události byl podán návrh na odchod do dočasné penze a v polovině roku 1937 byl Štorch přeložen na dočasný odpočinek. V lednu 1939 odešel do penze definitivně. Jako penzista během druhé světové války psal Štorch především povídky z pravěku. O vánocích roku 1940 jej postihla další nehoda a oslepl na pravé oko. Přesto pokračoval v psaní. Manželka byla po operaci v roce 1949 upoutána na invalidní vozík a odkázána na jeho neustálou pomoc. Nový režim mu zabral jeho domek v Lobči i půlku jeho bytu v Praze. Proto nabídl své sbírky, spisy, knihy, rukopisy, korespondence a diapozitivy Vlastivědnému muzeu v Hořicích, které je přijalo v roce 1954. V následujících letech se jeho zdravotní stav prudce zhoršil, 25. června 1956 ve svých 78 letech zemřel.

Lovci mamutů

Lovci mamutů je historický román a nejznámější literární dílo Eduarda Štorcha, které bylo pod tímto názvem vydáno poprvé v roce 1918. Je zasazen do starší doby kamenné na území českého státu. V díle vystupují skutečné nálezy historických předmětů z doby kamenné, které jsou do děje zakomponovány, čímž spisovatel dosahuje autentičnosti a zároveň čtenáři nabízí možnost vzdělání. Popisuje zároveň i patriarchální společnost. Počínaje vydáním z roku 1937 provázejí knihu realistické kresby Zdeňka Buriana (do té doby vydání s ilustracemi Jaroslava Panušky). Za tento román a ostatní svá díla získal autor v roce 1948 literární cenu Boženy Němcové hlavního města Prahy.

Knihou pojednává o tlupě lovců mamutů, která na začátku sídlí u řeky Dyje v blízkosti Dolních Věstonic, a proto se nazývá Věstonická tlupa. Na čas se usadí v jeskyni v blízkosti propasti Macocha, dále putuje skrze prostor dnešního Brna k Předmostí u Přerova a odtud pak do prostoru dnešní Prahy na Bílou skálu v Libni (zde se již mluví o libeňských). Příběh představuje loveckou společnost v paleolitu (starší doba kamenná, dle knihy před 20 až 30 tisíci lety), která je silně patriarchální, často se stěhuje a každý den bojuje o své přežití. Během putování se spojí se zbytky jiné tlupy, trpí hladem, ale zažívá i doby hojnosti. Ztrácí a znovu získává oheň, volí svého náčelníka, obchoduje s potulnými tlupami a čelí útokům cizích tlup. Hlavní postavou je zhruba desetiletý chlapec Kopčem (kopnutý srnčetem) a jeho kamarád Veverčák, kteří se spolu učí být dobrými lovci. Dále pak statečný lovec Mamutík, který se stane výborným náčelníkem. Na závěr knihy vynalezne Kopčem rozdělávání ohně pomocí luku a dřívěk. V celém díle autor popisuje drsné životní podmínky

tehdejších lidí, sociální vztahy, úroveň jejich znalostí, obdivuje jejich šikovnost a předkládá důležité momenty vedoucí k rozvoji řeči, sociálního citění a nových dovedností.

v naší knihovně: *Bronzový poklad, Čarodějův učeďník, Lovci mamutů, Minehava, Osada Havranů, Volání rodu*

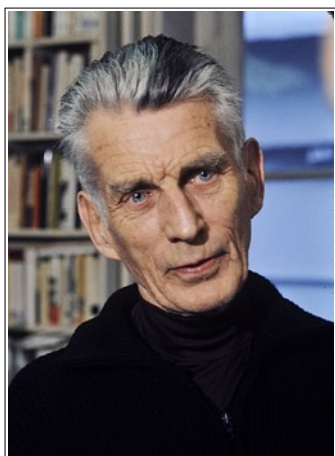

Thomas Leo Clancy Jr. (12. duben 1947 – 1. říjen 2013) byl americký spisovatel známý jako Tom Clancy. Nejznámější tvorbou jsou jeho fiktivní válečné knihy založené na popisu současných vojenských technologií.

Vystudoval Loyola High School (1965) a Loyola College (1969). Byl dvakrát ženatý a měl 5 dětí. Žil v Prince Fredericku ve státě Maryland. Zemřel v nemocnici v Baltimoru v noci z 1. na 2. října 2013. Podle jeho knih byly vytvořeny počítačové hry a byl natočen seriál Jack Ryan a film Jack Ryan.

v naší knihovně: *Bez milosti.com, Čestný dluh, Hon na ponorku, Hra o stát, Jasně nebezpečí, Net Force, Operační centrum, Špinavá hra, Z rozkazu prezidenta, Živý nebo mrtvý*

Samuel Barclay Beckett [Bekit] (13. duben 1906 – 22. prosinec 1989) byl irský dramatik a prozaik, představitel absurdního dramatu.

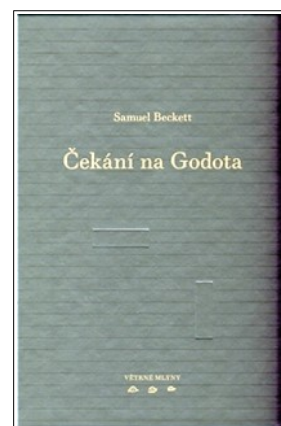
Narodil se ve Foxrocku nedaleko Dublinu v dobře situované protestantské rodině zeměměřiče Williama Becketta a zdravotní sestry Mary Roeové. Vzdělání získal na prestižních středních školách v Dublinu a poté na Trinity College, kde od roku 1923 studoval práva a evropské jazyky (francouzštinu a italštinu). Po ukončení studia (1927) pracoval jako učitel v Belfastu, ale již rok nato odjel přednášet angličtinu do Francie, kde mimo jiné působil i na prestižní pařížské Sorbonně. Po roce vyučování francouzského jazyka na dublinské Trinity College se rozhodl věnovat výlučně spisovatelské dráze. Dědictví, které mu připadlo po smrti otce, mu umožnilo usadit se v Londýně, kde se mezi lety 1935–1936 kvůli svým neutuchajícím depresím podrobil psychiatrické léčbě. Po svém propuštění z léčebny několik let cestoval po Evropě. Hra *Čekání na Godota* z roku 1949 mu přinesla celosvětovou

proslulost a katapultovala jej mezi přední představitele absurdního divadla. Následovalo dílo *Konec hry* (1957) a série divadelních a krátkých rádiových her. V 60. letech 20. století psal převážně pro rozhlas, divadlo a televizi. Roku 1969 mu byla udělena Nobelova cena. V roce 1989 mu zemřela manželka. Stalo se tak krátce poté, co se nastěhoval do menšího pečovatelského domu, protože doma ošklivě upadl. Poslední dny života strávil v téměř holém pokoji přijímáním návštěv a psaním. Jeho poslední kniha nese název *Stirring Still*. Samuel Beckett zemřel na následky dýchacích potíží v nemocnici dne 22. prosince 1989. Proslýchá se, že většinu peněz, které získal za Nobelovu cenu, daroval chudým umělcům. Je pochován na pařížském hřbitově Cimetière du Montparnasse.

Čekání na Godota

Čekání na Godota (francouzsky *En attendant Godot*, anglicky *Waiting for Godot*) je klasické absurdní drama. Autor napsal hru ve francouzštině v období od října roku 1948 do ledna 1949. Knižně byla hra vydána roku 1952 a poprvé uvedena 5. ledna roku 1953 v Théâtre de Babylone v Paříži. Pro její první uvedení v angličtině roku 1955 v Londýně ji autor sám přeložil a opatřil podtitulem tragikomedie o dvou jednáních.

Drama tvoří pouze dvě dějství. Dekorace je omezena na jeden strom, scéna je tvořena venkovskou cestou. Právě zde se setkávají dva tuláci, přátelé Estragon a Vladimír, z jejichž chaotického dialogu vyplývá jen jediné, že čekají na jakéhosi Godota, který by měl změnit jejich životní osudy. Jejich nekonečný rozhovor je přerušen příchodem pána Pozza s bičem a jeho sluhy Luckyho, který je jako otrok veden na provazu. První z nich ztělesňuje vychloubačnou, až sadistickou osobu, otrok je naopak bytostí zcela poníženou. Tuláci navazují s Pozzem absurdní rozhovor a po jejich odchodu vstupuje na scénu chlapec oznamující, že pan

Godot dnes nepřijde, ale že se určitě dostaví zítra. Odchodem chlapce končí první dějství. Druhé dějství pokračuje takřka opakováním dějství prvního. Jedinou změnou je, že brutální pán Pozzo přichází slepý a jeho život je závislý na Luckym, který je naopak němý. Na konci druhého dějství se opět objevuje chlapec a sděluje, že ani dnes pan Godot nedorazí. Estragon a Vladimír tedy odcházejí s tím, že přijdou opět zítra. Chtějí odejít, ale ani se nehnou.

Mons Kallentoft (15. duben 1968) pracoval v reklamě a novinách, debutoval románem Pesetas. Za tuto knihu získal prestižní Katapultpriset za nejlepší švédský debut roku 2000. Napsal další dvě oceňované beletristické práce. Jeho čtvrtou knihou byl detektivní román *Zimní oběť* s hlavní hrdinkou kriminální inspektorkou Malin Forsovou. V této sérii ve Švédsku dále vyšly knihy *Podzimní vražda*, *Jarní mrtvola* a *Páté roční období*.

v naší knihovně *Letní smrt*, *Zimní oběť*

Irena Obermannová (17. duben 1962) je česká spisovatelka, scenáristka a dramaturgyně.

Narodila se v Praze. V roce 1980 maturovala na Gymnázium Ohradní a v roce 1986 absolvovala pražskou FAMU, obor dramaturgie a scenáristika. Pracovala jako dramaturg ve tvůrčí skupině ČT Anny Beckové na několika diskuzních pořadech (např. *Ženský hlas* s Ester Kočičkovou či *Domácí štěstí* s Ivou Hüttnerovou). Svou první knihu (*Frekvence tygra*) napsala až ve čtyřiatřiceti. Je rozvedená. Z manželství s hudebníkem Danielem Kohoutem má dvě dcery. V roce 2015 se stala jednou z tváří *Jsme v tom společně*, kampaně iniciativy HateFree Culture.

v naší knihovně: *Deník šílené manželky*, *Deník šílené milenky*, *Divnovlásky*, *Láska jako Řím*, *Normální záznaky*, *Příručka pro neposlušné ženy*

Charlotte Brontëová (21. duben 1816 – 31. březen 1855) byla anglická spisovatelka, třetí nejstarší z pěti sester Brontëových. Její romány se, stejně jako romány jejich dvou mladších sester Emily a Anne, počítají ke stěžejním romantickým dílům anglické literatury.

Narodila se ve vesnici Thornton poblíž Bradfordu v rodině anglikánského kněze irského původu Patricka Brontëho. V roce 1820 se rodina přestěhovala do Haworthu, kde byl Patrick Brontë jmenován vikářem. 1824 byla se svými čtyřmi sestrami poslána do dívčí školy v Cowan Bridge v Lancashire; tuto školu později popsala ve svém nejznámějším románu *Jana Eyrová*. Chudé poměry, v nichž tam žila, ovlivnily její zdraví a psychický vývoj a uspíšily smrt jejich dvou starších sester, Mary a Elizabeth, které obě zemřely v roce 1825 na tuberkulózu. Poté co se vrátila domů na faru v Haworthu, začala spolu se sestrami Emily a Anne a bratrem, básníkem Branwellem Brontëm, popisovat životy a potíže obyvatel svých imaginárních království. Charlotte a Branwell

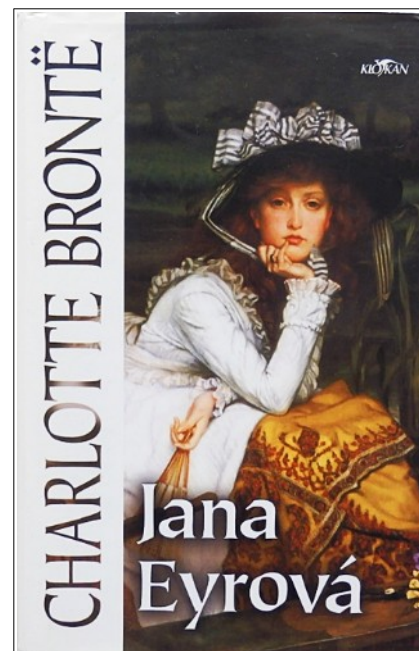
psali povídky o své zemi Anglii a Emily a Anne články a básně o své – Gondalu. Příběhy byly velmi propracované a vzájemně spjaté – část rukopisů se dochovala dodnes. V roce 1842 Charlotte a Emily odcestovaly do Bruselu, kde dostaly zaměstnání v penzionátu – Charlotte učila angličtinu, Emily hudbu. V září 1848 zemřel její bratr Branwell Brontë, jediný syn rodiny, na tuberkulózu a celkovou sešlost, posílenou drogovou závislostí na opiu s kodeinem a silným alkoholismem. Na tuberkulózu brzy poté zemřely také Emily Brontëová (v prosinci 1848) a Anne Brontëová (v květnu 1849). Po smrti svých sourozenců Charlotte Brontëová žila sama se svým otcem. V červnu 1854 se Charlotte Brontëová provdala za Arthura Bella Nichollse, pomocného kněze jejího otce – vikáře. Její úmrtní list označuje za příčinu její smrti tuberkulózu, podle pozdějších výzkumů se však jednalo o vysílení následkem nadměrného zvracení

v době těhotenství. Existují také domněnky, že mohla zemřít na tyfus, který mohla dostat od Tabithy Ackroydové, své služebné, která zemřela na tyfus krátce předtím. Byla pohřbena v rodinné hrobce v Haworthu.

Jana Eyrová

Jana Eyrová je román anglické spisovatelky Charlotte Brontëové, který vydala v roce 1847 pod pseudonymem Currer Bell. Kniha se dočkala okamžitého úspěchu u kritiky i čtenářů. Román inspiroval řadu dalších umělců a patří k největším klenotům klasické světové literatury. O jeho významu svědčí i vznik cca 30 filmových, televizních a muzikálových adaptací. Román je na tehdejší poměry velice pokrokový, protože nekopíruje pouze zásady romantismu, ale objevují se v něm i nové, realistické a gotické prvky a motivy.

Jana Eyrová ještě jako malá holčička ztratila rodiče a jedinou příbuznou byla paní Reedová, která slíbila svému manželovi – bratrovi Janiny matky – než zemřel, že se o malou Janu postará. Sama už měla tři děti – dvě děvčátka a jednoho chlapce. Ať Jana dělala cokoli, nikdy se to tetě nelíbilo a nikdy se jí nezavděčila. Její děti Janu šikanovaly, děvčátka jí opovrhovala a Jan trápil Janu nejen duševně, ale i fyzicky. Jednoho dne to Jana nevydržela, a když jí Jan sebral i oblíbenou knihu a uhořel ji, vrhla se na něho. Přivolaná teta vzala Janu a odvedla ji do pokoje svého zemřelého manžela, kde ji na noc zamkla. Pro Janu byl pokoj plný děsu a strachu, měla hrůzu ze tmy a zdálo se jí, že tam je duch mrtvého pana Reeda. Zhroutila se a omdlela. Našla ji služebná a hned byl přivolán lékař. Teta Reedová se po této zkušenosti rozhodla, že Janu pošle do nějaké vzdálené školy, aby se jí navždy zbavila. Jakmile se malá Jana z nervového zhroucení uzdravila, poslali ji do školy v Lowoodu. Tady měly dívky velmi přísný režim a byly i fyzicky trestány. Jana si našla kamarádku Helenu, která byla chytrá a hodná. Věřila v Boha a dodávala Janě sílu, aby vůbec zvládla utrpení ve škole. Náročné hodiny ve škole, všudypřítomná zima a odpoledne trávená v mrazivé zahradě přispěly k tomu, že se ve škole rozmohly nemoci. Na jednu z nich Helena umírá. Jana jako jedna z mála přečkala zlé časy, a dokonce se na dva roky stala učitelkou. Po dvou letech si podala inzerát a ozvala se jí paní Fairfaxová ze šlechtického sídla v Thornfieldu. Osmnáctiletá Jana se tak dostala do rodiny Rochesterů a ujala se výchovy malé Adélky. Postupem doby se zamilovala do pana Rochestera a city mladé vychovatelky byly opětovány. V té době se Jana dozvídá, že její teta, paní Reedová, která ji poslala do lowoodské školy a ztratila o ni zájem, umírá a chce Janu ještě na smrtelné posteli vidět. Jana odjíždí a dozví se od ní, že její jediný žijící příbuzný ji před několika lety hledal jako jediného dědice. Když se pak vrátí domů, pan Rochester Janu požádá o ruku. V den svatby se však vyjeví skutečnost, že Rochester je již 15 let ženatý se šílenou Bertou, kterou drží pod zámekem na půdě svého domu. Nešťastná Jana z Rochesterova sídla uprchne, seznámí se náhodou s příbuznými, o nichž neměla tušení a po strýci zdědí velké peníze. Z náhlého popudu vidět ještě milovaného Rochestera, kterého musela proti své vůli opustit, se vrací do Thornfieldu, kde zjistí, že v domě vypukl požár, který založila bláznivá Rochesterova žena a sídlo vyhořelo. Při požáru se Rochesterova žena zabila skokem z terasy. On se snažil zachránit ji, ale přišel při tom o oko a navíc mu museli amputovat ruku. Nakonec Rochester oslepl úplně, a přestěhoval se proto s nejměnějšími služky do odlehlejšího malého domu, kde ho nachází Jana a i přes jeho postižení se rozhodne si ho vzít. Postupem času se Rochesterovi začíná vracet zrak. Manželé spolu žijí šťastně, dočkají se i potomstva.

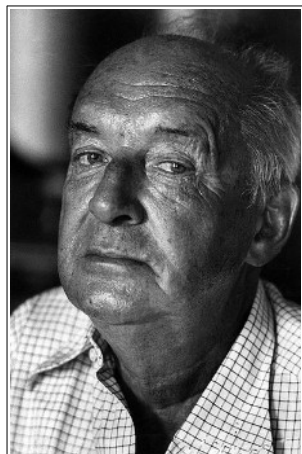

v naší knihovně: *Jana Eyrová, Nemilovaná, Obdivovaná, Shirley, Villette, Zbožňovaná*

Vladimir Vladimirovič Nabokov (22. duben 1899 – 2. červenec 1977) byl ruský prozaik. Svou ranou prózu a poezii psal pod pseudonymem Sirin.

Vladimir Nabokov se narodil v Petrohradu do zámožné rodiny. Jeho otec, Vladimir Dmitrijevič Nabokov byl právník, známý politik a jeden z hlavních představitelů Konstitučně demokratické strany (tzv. Kadetů). Pocházel ze starého ruského šlechtického rodu Nabokovů. Jeho matka, Jelena Ivanovna byla dcerou bohatého obchodníka se zlatem. Vladimir Nabokov měl dva bratry a dvě sestry. V rodině Nabokovových se denně hovořilo třemi jazyky: rusky, anglicky a francouzsky. Díky tomu ovládal budoucí spisovatel tyto

jazyky již od dětství. Nabokov začal studovat na Těniševské akademii v Petrohradu. Mezi jeho hlavní koničky patřily literatura a entomologie.

Říjnová revoluce donutila rodinu Nabokovových přestěhovat se na Krym, kde se Vladimíru dostalo prvního literárního úspěchu. Jeho díla byla publikována v časopise Jaltský hlas a ve svých inscenacích se jimi nechaly inspirovat místní divadelní spolky, které na Krym utekly před hrozbami revoluce. 1922 se Nabokov zasnoubil se Světlanou Zivert, ale již počátkem roku 1923 byly zasnubky rodinou nevěsty zrušeny, protože si Nabokov nemohl najít stálou práci. V roce 1925 se Nabokov oženil s Věrou Slonimovou, která pocházela z rusko-židovské rodiny z Petrohradu. Jejich jediný syn Dmitrij překládal a vydával knihy svého otce, a zejména v Rusku zpouzarizoval jeho dílo. V roce 1936 byla Nabokovova žena propuštěna z práce v důsledku narůstající antisemitské propagandy v Německu. V roce 1937 Nabokovovi odjeli do Francie a usídlili se v Paříži. Nabokov se vrátil do Evropy v roce 1960 a bydlel v Montreux ve Švýcarsku, kde psal své poslední romány. Zemřel 2. června 1977 a byl pohřben na hřbitově v Clarens, nedaleko

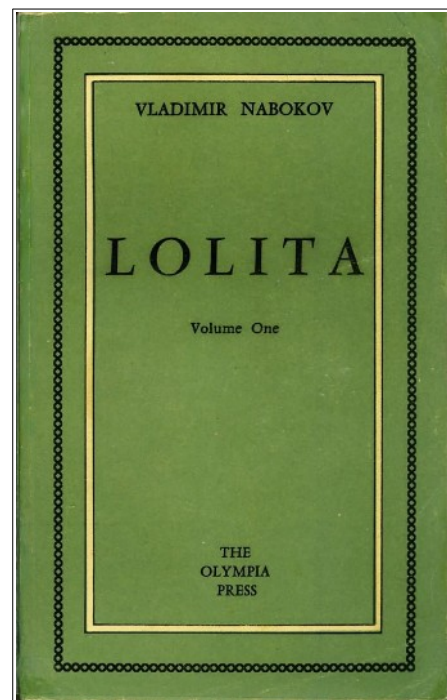
Montreuxu ve Švýcarsku.

Nabokova díla jsou charakteristická svou složitou literární technikou, hlubokou analýzou emocionálního rozpoložení postav ve spojení s nepředvídatelným dějem. K jeho nejznámějším dílům se řadí Mášenka, Lužinova obrana, Pozvání na popravu a Dar. Ve známost vešel po vydání skandálního románu Lolita, který byl mnohokrát zfilmován. Povídky mají podivuhodnou lyrickou sílu. Obsahují mnoho problémů, které se objevují v románech, např. téma jiného světa a s tím spojené téma pomíjivého prožitku.

Lolita

Román byl poprvé vydán v Paříži roku 1955 v anglickém jazyce, později byl autorem přeložen do ruštiny a v roce 1967 vydán v New Yorku. Román je mezinárodně uznáván díky inovativnímu slohu. Kvůli svému obsahu je považován za velmi kontroverzní, jeho protagonista Humbert Humbert je totiž sexuálně přitahován dvanáctiletou dívkou jménem Dolores Haze. Do češtiny román přeložil Pavel Dominik. Po svém vydání se toto dílo stalo klasikou, je jedním z nejznámějších a nejkontroverznějších románů literatury 20. století. Jméno Lolita se stalo součástí jazyka jako označení sexuálně přitažlivé nezletilé dívky. Román byl dvakrát zfilmován, poprvé v roce 1962 režisérem Stanley Kubrickem. Hlavního hrdinu hrál James Mason. Druhý film byl natočen v roce 1997, režíroval jej Adrian Lyne a hlavního hrdinu ztvárnil Jeremy Irons.

Lolita se skládá ze dvou částí a 69 kapitol. Vypráví ji Humbert Humbert, literární vědec narozený roku 1910 v Paříži švýcarskému otci a anglické matce. Humbert je sužován chorobnou touhou po malých holčičkách, pro něž vynalezl vlastní pojmenování „nymfičky“. V roce 1947 se Humbert po neúspěšném manželství stěhuje do Ramsdale, malého města v Nové Anglii, aby mohl napsat svou literárně teoretickou práci. Pronajme si pokoj v domě ovdovělé Charlotty Hazeové. Během úvodní prohlídky domu není spokojen s nepořádkem, ale seznámí se s dvanáctiletou dcerou paní domácí Dolores, do níž se ihned zamiluje. Humbert se v domě rozhodne bydlet jen proto, aby mohl Lolitě zůstat na blízku. Ačkoliv je děvčetem doslova posedlý, je velmi kritický vůči její úzkoprsosti a oblibě v tehdejší americké maskultuře (obzvláště pak filmech pro mládež a komiksech). Osamělá a exaltovaná Charlotta se do svého nájemníka zamiluje, a když Lolitu odveze na letní tábor, dává Humbertovi na výběr: Buď si ji vezme za manželku, nebo se odstěhuje. Humbert chce i nadále žít po boku Lolity, proto se sňatkem souhlasí. Charlotta netuší, že je Humbertovi ve skutečnosti pro smích, Humbert se jí snaží uspávat prášky, aby ji v noci nemusel uspokojovat. Stejně tak Charlotta neví o Humbertově vášni pro její dceru Lolitu. Ovšem jen do té doby, než si přečte jeho tajný deník. Jakmile zná Humbertovy pravé úmysly a city, rozhodne se s Lolitou utéct a Humbertovi vyhrožuje, že veřejně odhalí jeho pravou tvář. Když rozrušená Charlotta Hazová přechází ulici, aby podala kompromitující dopisy, srazí ji projíždějící auto a ona na místě umírá. Humbert vyzvedne Lolitu z tábora, předstíraje, že je její matka v nemocnici. Z obav, že by sousedé mohli pojmout nějaké podezření, se však nevrací do

Ramsdale, a místo toho se ubytují v hotelu. V naději, že bude moci nic netušící Lolitu v tichosti zneužít, použije Humbert prášky na spaní. Ty však mají na jeho schovanku minimální účinek. K sexuálnímu styku nicméně dojde ráno. Ovšem je to podle Humbertových slov překvapivě on, kdo je sveden, nikoliv Lolita. Humbert zjišťuje, že není Lolitiny prvním milencem. Lolita se mu chlubí, že posbírala sexuální zkušenosti s kamarádem Charliem na táboře. Brzy na to Humbert Lolitě sděluje, že její matka ve skutečnosti není nemocná, ale mrtvá. Jednoho dne roku 1952 se v Humbertově poštovní schránce objevuje dopis. Jeho dřívější schovanka je dnes sedmnáctiletá vdaná žena v nouzi a v očekávání ho prosí o peníze. Humbert ji navštíví ve špinavém a nuzném domku s autodílnou, konstatuje, že dívčí krása povadla a temperament s existenčními starostmi pohasl. Bohatou finanční výpomoc vyměňuje za jméno onoho „strýčka“, který ji tehdy unesl. Byl to Claire Quilty, bulvární spisovatel a producent pornografie. Strávila u něj prázdniny, ale když odmítla hrát ve skupinovém pornofilmu, tak se jí zbavil. Vydělávala si, jak se dalo. Pak potkala svého budoucího manžela, neúspěšného venkovského automechanika Dicka, a vdala se za něj. Humbert se Lolitě omluví za minulé hříchy, prosí ji, aby se k němu vrátila a slibuje lepší zítřky, ona však odmítne a Humbert se jí zhroutí v slzách k nohám. Když se rozloučí, Humbert posedlý pomstou vyrazí do Quiltyho rezidence. Pornokrál se mu vysmívá, že si nedokázal děvče udržet. Humbert svého soka po hádce a absurdním zápasu několika ranami rozstřílí, a tak dovrší kýženou pomstu. Cestou z místa činu bláznivě přejíždí autem z jednoho směru do druhého, a proto je policií pronásledován, nakonec zadržen a zatčen. Závěrem svého vyprávění se Humbert loučí s Lolitou a přeje jí vše dobré, čtenářům vysvětluje, že kniha, kterou drží v ruce, jsou jeho paměti, jež nesmějí být vydány dříve, než po Lolitině smrti. Ve fiktivní předmluvě knihy stojí, že Humbert zemřel ve své cele na infarkt těsně po dokončení svých pamětí v závěru roku 1952. Lolita zemřela při porodu na Štědrý den roku 1952 i se svou novorozenou dcerou.

v naší knihovně: *Lolita, Smích ve tmě*

William Shakespeare (pokřtěn 26. duben 1564 – 3. květen 1616) byl anglický básník, dramatik a herec, který bývá považován za největšího anglicky píšícího spisovatele a celosvětově nejvýznamnějšího dramatika.

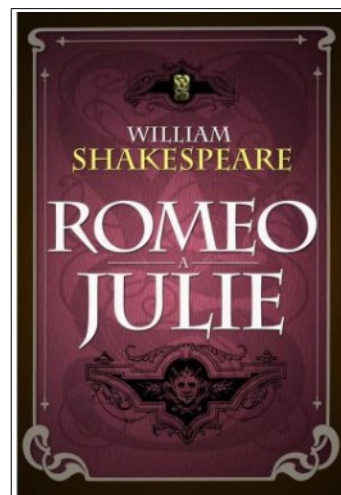
Shakespeare vyrůstal ve Stratfordu nad Avonou v anglickém hrabství Warwickshire. Ve věku 18 let se oženil s Anne Hathawayovou, se kterou měl tři děti: Susannu a dvojčata Hamneta a Judith. Někdy mezi lety 1585 a 1592 začal v Londýně úspěšnou kariéru herce, dramatika a spoluvlastníka hereckého souboru Služebníci lorda komořího (Lord Chamberlain's Men), později známého jako Královská společnost (King's Men). Zdá se, že kolem roku 1613 ve věku 49 let odešel na odpočinek do Stratfordu, kde zemřel o tři roky později. Z jeho soukromého života se dochovalo jen málo informací, což podnítilo mnoho spekulací o takových věcech, jako byl jeho fyzický vzhled, sexuální orientace a náboženské přesvědčení, a také zda práce, které jsou mu přisuzovány, nebyly ve skutečnosti napsány někým jiným. Většinu

svých známých děl Shakespeare vytvořil mezi lety 1589-1613. Některé jeho rané hry byly komedie. V dalším období vytvořil Shakespeare mnoho her na historické náměty hlavně z anglických dějin, ale také např. velké drama Julius Caesar. Později, asi do roku 1608, psal své slavné tragédie, jako jsou Hamlet, Othello, Král Lear a Macbeth, které jsou považovány za vrcholná díla anglické literatury. V poslední tvůrčí fázi vytvářel tragikomedie, známé též jako romance.

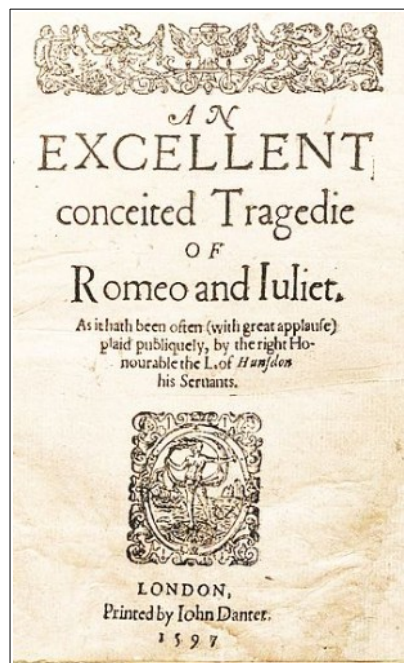
Romeo a Julie

Romeo a Julie (Romeo and Juliet) je divadelní hra, premiéru měla v roce 1595. Jedná se o milostnou tragédii, patrně jeden z nejznámějších milostných příběhů v historii světového dramatu. Při psaní příběhu vycházel Shakespeare z básně anglického básníka Arthura Brookea a také všeobecně známé látky o dvou milencích, která byla zpracována již ve starověkém Řecku. Dílo se dočkalo mnoha filmových adaptací, roku 1954 v režii Renata Castellaniho; nejznámější je z roku 1968 v režii Franca Zeffirelliho, moderní verze z roku 1996 v režii Baze Luhrmanna. Bylo také inspirací pro novodobou verzi příběhu – muzikál West Side Story.

Příběh se odehrává v 16. století v italském městě Verona, kde žily dva významné rody – Kapuleti a Montekové. Mezi nimi se již léta táhl dávný spor.

Děj příběhu začíná popisem střetu mezi Monteky a Kapulety na náměstí ve Veroně, který ukončí až vévoda Eskalus. Těmito vyhocenými spory mezi oběma rody je naplněno první jednání tragédie. Nyní se však po celé Veroně šíří zpráva, že u Kapuletů bude velký maškarní ples a při této příležitosti má být oznámeno zasnoubení Julie s Parisem. Toto se dozví i Montek Romeo a se svými dvěma věrnými druhy Merkuciem a Benvoliem se rozhodne navštívit tento ples, přestože se koná v domě úhlavních nepřátel. Tybalt Romea

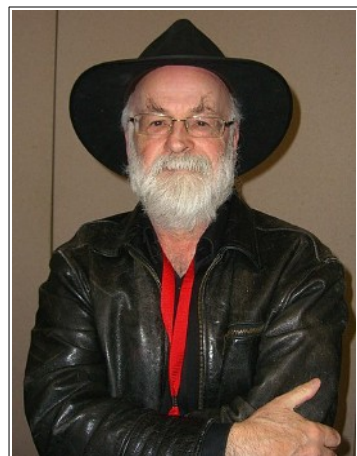

pozná a chce ho zostudit tím, že vyprovokuje bitku kvůli tomu, že si dovolil vstoupit na ples Kapuletů. Starý Kapulet ale jeho počínání zastaví s tím, že nechce skandál po celé Veroně. Romeo tedy se svými přáteli zůstává na plese a spatří zde Julii. Láska na první pohled. Romeo v noci tajně navštíví zahradu Kapuletů a vyslechne Juliino vyznání vřelých citů k němu. Sám ji pak také otevřeně vyznává lásku. Druhý den oba milence tajně oddá otec Vavřinec, který mladou dvojici podporuje, protože doufá, že sňatek Romea a Julie pomůže jejich rodiny usmířit. Jenže Tybalt, Juliin bratranec, nenávidí Romea. Odpoledne v den svatby zabije Tybalt Romeova přítele Merkucia, který přijme výzvu k boji místo Romea, a Romeo následně zabije Tybalta. Za vraždu Tybalta je vyhoštěn z města Verony a odchází do Mantovy. Mladí manželé se musí rozloučit. Juliin otec, který o sňatku své dcery nic neví, má pro Julii zprávu, že již zítra bude mít svatbu s Parisem. Julie s tím nesouhlasí, ale otec jí dá jen dvě možnosti: buď svatba s Parisem, nebo ať odejde z jeho domu. Zoufalá Julie s pomocí chůvy požádá otce Vavřince o pomoc. Ten zajistí nápoj, po kterém bude Julie vypadat jako mrtvá, a Romeo si pro ni nakonec přijde do hrobky Kapuletů. Nápoj ji uspí a Julie skutečně vypadá jako mrtvá. O jejím pohřbu se dozví i Romeo, ke kterému shodou náhod nedorazil

posel od otce Vavřince se zprávou, že Julie ve skutečnosti nezemřela. Posel nedorazil, protože nebyl vpuštěn do města kvůli zdejšímu moru. Romeo si koupí jed u lékárníka v Mantově, vrátí se zpět do Verony a jde naposledy políbit Julii. Na hřbitově potká Parise a v souboji jej zabije. Romeo poté vstoupí do hrobky Kapuletů a spatří Julii. Zoufá si nad osudem a její smrtí a znovu jí vyznává lásku. Po rozloučení se světem Romeo vypije jed. Julie se probouzí, ale Romeo vedle ní leží již mrtvý. Zdrčená Julie vezme Romeovu dýku a probodne se. Věčný spor mezi rodinami Kapuletů a Monteků usmířil až smutek nad ztrátou jejich dětí. Zlaté sochy Romea a Julie, které nechaly postavit jejich rodiny, stojí ve Veroně dodnes.

v naší knihovně: *Antická dramata, Hamlet, Hry, Jak se Vám líbí, Král Lear, Makbeth, Othello, Romeo a Julie, Sen noci svatojánské, Sonety, Tragédie, Zkrocení zlé ženy*

Sir **Terence David John „Terry“ Pratchett** (28. duben 1948 – 12. březen 2015) byl anglický spisovatel věnující se převážně žánru fantasy. Je známý především svou sérií knih *Úžasná Zeměplocha*. Do češtiny jeho dílo překládal Jan Kantůrek.

Pratchett se narodil v Beaconsfieldu v anglickém hrabství Buckingham Davidovi a Eileen Pratchettovým. Absolvoval High Wycombe Technical High School, kde byl klíčovým členem debatní společnosti a psal příběhy do školního časopisu. Prvním publikovaným dílem byla krátká povídka *Kšeft v Hádesu* uveřejněná ve školním časopise, když mu bylo 13 let a poté v časopise *Science Fantasy* v roce 1963, za což obdržel 14 liber. Po odchodu ze školy v roce 1965 získal práci v místních novinách *Bucks Free Press* a později působil v několika dalších regionálních novinách v jihozápadní Anglii včetně *Western Daily Press* a *Bath Chronicle*. V roce 1968 se Pratchett oženil s Lyn Purves a v roce 1976 se manželům narodila dcera Rhianna Pratchett, která je dnes autorkou fantasy a novinářkou. V roce 1998 obdržel

Řád britského impéria v hodnosti Officer za službu literatuře. Jako svoje záliby Pratchett uváděl „psaní, procházení, počítače, život“. Dobře je znám také díky své zvláštní zálibě v pokrývkách hlavy, což je vidět na zadních stranách obálek originálních vydání většiny jeho knih. Ke konci roku 2007 bylo Pratchettovi diagnostikováno onemocnění Alzheimerovou chorobou. Dne 1. ledna 2009 jej Alžběta II. jmenovala rytířem, díky čemuž mohl Pratchett užívat titul sir. V roce 2009 Pratchett oznámil, že chce podstoupit eutanazii, dříve než se nemoc dostane do kritického stadia. V roce 2010 byl vybrán, aby na toto téma přednesl 1. února 2010 tzv. Dimblebyho přednášku. Přednášku s názvem *Shaking Hands With Death*

(Potrást si rukou se smrtí / Smrtěm) Pratchett napsal, ale vzhledem ke zdravotnímu stavu ji nemohl přednést, a proto ji přečetl Pratchettův přítel herec Tony Robinson (Baldrick ze seriálu Černá zmije). Terry Pratchett zemřel ve svém domě 12. března 2015 na následky Alzheimerovy choroby.

v naší knihovně: *Barva kouzel, Čarodějky na cestách, Čaroprávnost, Magický prazdroj, Mort, Soudné sestry, Svobodnej národ, Zasláná pošta*

Jaroslav Hašek (30. dubna 1883 – 3. ledna 1923) byl český spisovatel, publicista a novinář, autor druhé nejprekládanější knihy české literatury (58 jazyků v roce 2013), proslulých *Osudů dobrého vojáka Švejka za světové války*. Rod Hašků z otcovy strany byl sedlácký a měl kořeny v jihočeských Mydlovarech. Haškův dědeček z otcovy strany, František Hašek, byl poslancem Českého zemského sněmu a později i tzv. kroměřížského sněmu. Byl rovněž účastníkem bojů na barikádách v Praze v roce 1848. Podle některých pověstí spolupracoval s Michalem Bakuninem během jeho pobytu v Čechách v roce 1849. Rod matky Kateřiny, rozené Jarešové, byl také z jižních Čech, kdy jeho děd Antonín Jareš i praděd Matěj Jareš byli knížecí schwarzenberští baštyři v Krči. Jeho otec Josef Hašek, učitel matematiky a náboženský fanatik, předčasně zesnul na intoxikaci alkoholem. Zaháněl jím bolesti způsobené rakovinou. Chudoba pak donutila jeho matku Kateřinu se třemi dětmi stěhovat se více než patnáctkrát. Ve čtyřech letech lékař u malého Jaroslava

diagnostikoval srdeční vadu a zakrnělou štítnou žlázu. Kvůli tomu Jaroslav strávil v dětství hodně času na venkově, u dědečka z matčiny strany, na tzv. Ražické baště, a to zejména se svým mladším bratrem Bohuslavem. V dětství na něho Jaroslav žárlil a několikrát se dokonce pokusil mu jako miminku ublížit. Později měli ale mimořádně silný vztah a hodně spolu pěšky cestovali. Bohuslav se upil k smrti rok po Jaroslavově úmrtí. V roce 1897 se jako student gymnázia zúčastnil protiněmeckých nepokojů v Praze. Byl zatčen a učitelé gymnázia ho kvůli tomu přiměli z ústavu „dobrovolně“ odejít. V roce 1907 se stal redaktorem anarchistického časopisu *Komuna* a byl za svoji činnost krátce vězněn. Ve stejném roce se zamiloval do Jarmily Mayerové, ale kvůli jeho bohémскому životu ho její rodiče nepokládali za vhodného partnera pro svou dceru. Když byl zatčen za znesvěcení vlajky v Praze, rodiče Mayerovou vzali na venkov v naději, že to pomůže skončit jejich vztah. V reakci na to se Hašek pokusil vycouvat ze své radikální politiky a získat trvalou práci jako spisovatel. Roku 1908 redigoval *Ženský obzor*. V roce 1909 měl šedesát čtyři publikovaných povídek a další rok byl jmenován redaktorem časopisu *Svět zvířat*. Tato práce sice netrvala dlouho, neboť byl brzy propuštěn za publikování článků o imaginárních zvířatech, která si vymyslel, přesto se 23. května 1910 s Jarmilou Mayerovou oženil. Po roce manželství se však Jarmila vrátila k rodičům, poté co byl Hašek zadržen, když se snažil předstírat svou vlastní smrt. Podle jiných zdrojů šlo ovšem o vážně míněný pokus o sebevraždu, motivovaný pochopením, že řádného manželského života není schopen. Po tomto pokusu byl nakrátko hospitalizován v psychiatrické léčebně. V létě 1912 Jaroslav Hašek strávil několik týdnů v chotěbořské hospodě, kde se ho nakonec nemohli zbavit a marně čekali na zaplacení. V roce 1915 Hašek narukoval v Českých Budějovicích k 91. pluku a s ním odjel na haličskou frontu v Rusku. O úmyslu narukovat téměř nikomu neřekl, byl proto nějakou dobu hledaný.

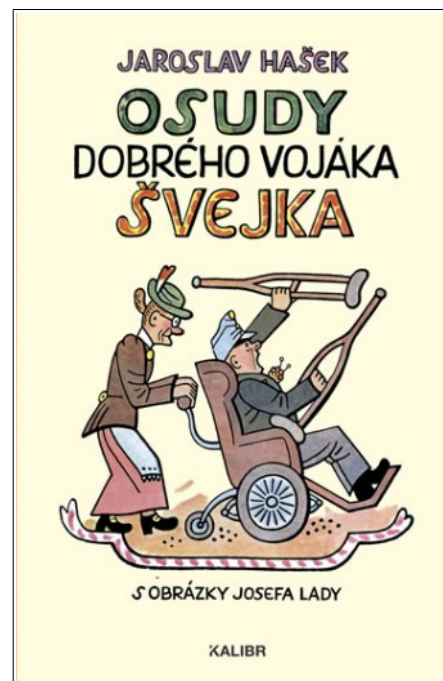
Zpočátku psal především cestopisné povídky, črty a humoresky, které publikoval časopisecky. Většinu ze svých děl napsal v pražských hospodách. Základem jeho próz byly vlastní skutečné zážitky, což vnáší do znalostí o jeho životě zmatek, protože není vždy jasné, co je pravda a co pouze básnická nadsázka. Hašek nenáviděl přetvářku, sentimentalitu, usedlost, ironicky reagoval na sociální verše. Dalším typickým znakem jeho tvorby je odpor k mravním a literárním konvencím. Za svůj život napsal asi 1 200 povídek. Jeho zdaleka nejslavnější text, čtyřdílný humoristický román *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové*

války, byl přeložen do 58 jazyků, několikrát zfilmován i zdramatizován. Jednotlivé díly románu mají názvy: V zázemí (1921), Na frontě (1922), Slavný výprask (1922) a nedokončené Pokračování slavného výprasku (1923). Jde o nejvýznamnější Haškovo dílo mnoha lidmi spojované s ilustracemi Josefa Lady. Toto dílo nestihl dokončit, 4. díl za něj dopsal Karel Vaněk, který se však vzdálil původní myšlence díla. Švejk byl několikrát dramatinován, sám Hašek provedl první dramatinizaci pro Revoluční scénu Emila Artura Longena, roku 1928 vytvořil ze Švejka divadelní představení Haškův přítel Max Brod, roku 1963 Pavel Kohout. Mezinárodní proslulosti dosáhla divadelní adaptace Švejk ve druhé světové válce německého dramatika a režiséra Bertolda Brechta.

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války

Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války (1921-1923, většinou zkracováno jako Osudy dobrého vojáka Švejka či hovorově jen Švejk) je čtyřdílný protiválečný humoristický román, několikrát zfilmovaný i zdramatinovaný. Jde o nejpřekládanější český román, v roce 2013 byl přeložený do 58 jazyků. Je považován za nejvýznamnější Haškovo dílo, které je mnoha lidmi spojováno s ilustracemi Josefa Lady. Smrt Haškovi nedovolila toto dílo dokončit.

Na začátku knihy oznamuje Švejkovi posluhovačka paní Müllerová slovy „Tak nám zabili Ferdinanda“, že v Sarajevu byl zavražděn arcivévoda František Ferdinand d'Este. V pražském hostinci U Kalicha se Švejk setkává s tajným policistou Bretschneidrem, který nechá zavřít sprostého hostinského Palivce do vězení pro velezradu za odpověď na otázku, kde je obraz císaře pána (hostinský řekl: „Na půdě, sraly na něj mouchy.“). Zatčen je i Švejk, protože tvrdí, že bude válka. Ocitne se na policejním ředitelství a poté v blázinci. Když válka skutečně vypukne, je Švejk povolán na vojnu. Protože trpí silným revmatismem, veze ho k odvodu paní Müllerová na kolečkovém křesle. U pluku se Švejk postupně seznamuje s nezapomenutelnými postavami knihy, jako je účetní šikovatel Vaněk, kuchař okultista Jurajda, jednoroční dobrovolník Marek nebo sapér Vodička. Setkává se i s karikaturami důstojníků, jako je příčinnivý až podlézavý kadet Biegler nebo omezený poručík Dub, v civilu gymnaziální profesor, jehož oblíbeným koníčkem je buzerace vojáků a který svými radami otravuje život i zkušeným aktivním důstojníkům, jakými jsou hejtman Sagner nebo plukovník Schröder. Švejkův pluk je brzy poslán na frontu a přemístěn do města Királyhidy na rakousko-uherském pomezí. Na konci dílu je Švejk vyslán jako kvartýrmachr zajistit pro svou kumpanii nocleh ve Felštýně. Když Švejk dojde k malému rybníku, setká se tam s uprchlým ruským zajatcem, který se tam koupal a po spatření

Švejka se dal nahý na útěk. Švejk si oblékne jeho uniformu, protože je zvědav, jak by mu asi slušela. V této uniformě ho najde patrola polního četnictva, která tohoto ruského uprchlíka hledala. Jsou to Maďaři, kteří Švejkovi nerozumí a přes jeho protesty ho zařadí do transportu ruských zajatců určených pracovat na opravě železniční trati. Tak Švejk upadne omylem do rakouského zajetí. Poté, co je zjištěno, že Švejk je Čech, je na něj pohlíženo jako na zběha a polní soud ho odsoudí k smrti. Nakonec se vše vysvětlí a Švejk se opět ocitne u své marškumpanie. Haškův text pak končí proslovem poručíka Duba: S okresním hejtmanem jsme vždy říkali: „Patriotismus, věrnost k povinnosti, sebezpřekonání, to jsou ty pravé zbraně ve

válce! Připomínám si to zejména dnes, když naše vojska v dohledné době překročí hranice“. Vše, co případně v knize následuje za touto větou, je pokračování dopsané od Karla Vaňka.

v naší knihovně: *Abeceda humoru M/Z, Dědictví po panu Šafránkovi, Dekameron humoru a satiry, Fialový hrom, Lidožroutská historie, Májové výkřiky, Maloměstský pitaval, Neznámé osudy dobrého vojáka Švejka, Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války, Politické a sociální dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona, Povídky I., II., Procházka přes hranice, Reelní podnik, Tajemství mého pobytu v Rusku, Utrpení pana Tenkráta, Zrádce národa v Chotěboři*

Regionální výročí – leden

Adolf Velhartický – básník

09.05.1882 (Horšovský Týn) – 13.04.1932 (Tábor)

místa působení: Horšovský Týn

Působil jako básník, prozaik a překladatel. Autor řady úspěšných historických dramát.

Josef Maurer – předseda Spolku občanů německé národnosti

17.04.1932 (Zámělič) – 19.03.2004 (Neutraubling)

místa působení: Horšovský Týn

Architekt, v letech 1993 až 2001 působil jako předseda Spolku občanů německé národnosti.

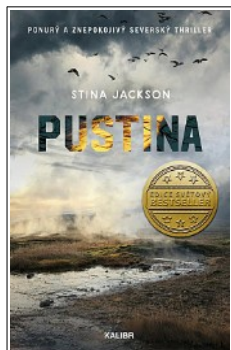
Nabídka knih k vypůjčení v naší knihovně

Psí park – Sofi Oksanen

Mladá ukrajinská žena Olenka vypráví, jak se z pouhé dárně vajíček vypracovala na koordinátorku firmy, která za tímto účelem vyhledává co nejkvalitnější adeptky a verbuje je podobně jako do modelingové agentury. A pak se něco pokazí – a Olenka musí uprchnout do Finska. Jenže minulost ji dostihne i tam.

- román
- 401 stran

Pustina – Stina Jackson

Švédský venkov, to nejsou jen nekonečné lesy, jezera s křišťálovou vodou a malebné červené domy na smaragdových pasekách. Daleko od civilizace bují lidská závist a chudoba, dívky nabízejí sex na zapadlých parkovištích a na chátarajících samotách se daří drogám.

- thriller
- 320 stran

Rodinné klubko – Táňa Keleová-Vasilková

V každé rodině to vře a klokotá... láskou, ale i situacemi, které přináší sám život. Rodina je jako klubko. Klubko svázané láskou, co narůstá s přibývajícím společnými roky, prožitými událostmi, co skrývá malá i větší tajemství, bolesti i prohry. Platí to i pro rodinu Sáry a Vlada.

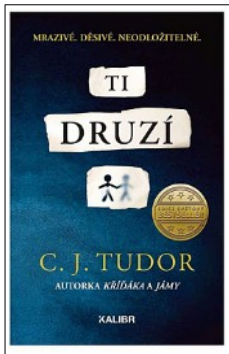
- román pro ženy
- 217 stran

Střípky z loveckého života – Jiří Krivánek

Další volné pokračování poutavého vyprávění z mysliveckého prostředí přináší 31 příběhů, které autor prožil v honitbách Vojenských lesů a statků. V knize je i několik příběhů, které svými neobvyklými tématy a pointami celé vyprávění příjemně zpestřují.

- povídky
- 227 stran

Ti druzí – C. J. Tudor

Gabe se jednoho dne vracel autem domů z práce a v zácpě uvízl za starým autem. Jeho zadním oknem na něj vykoukla dívčí tvář. Zahlédl, jak říká: „Tati.“ Byla to jeho pětiletá dcera Izzy. Od toho okamžiku už ji nikdy nespatriil. Tři následující roky strávil Gabe cestováním po dálnici, kterou tenkrát jel, a hledáním Izzy.

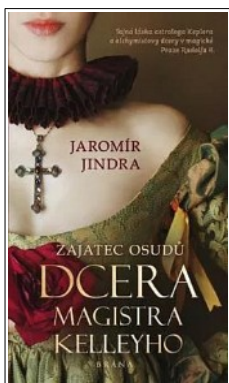
- thriller
- 333 stran

Bouřlivé časy – Anne Jacobs

Staré venkovské sídlo, svatba a množství vzpomínek, v nichž ožívají minulé časy. Na sídle Dranitz zvoní svatební zvony. Franziska a Walter jsou po dlouhých letech konečně svoji. Všechno mohlo být krásné, nebýt rodiny, která se odmítá usmířit.

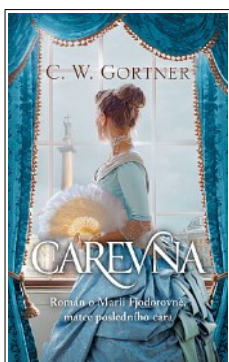
- historický román
- 358 stran

Zajatec osudů – Dcera magistra Kelleyho – Jaromír Jindra

Historický román z rudolfínské Prahy, ve které se v té době scházejí alchymisté, učenci a umělci z celé Evropy. Do Prahy přijíždí po svém vyhoštění ze Štýrského Hradce také astrolog a astronom Johannes Kepler a císař Rudolf II. Habsburský ho přijímá do svých služeb. Tady se setkává s dívkou Vestonií.

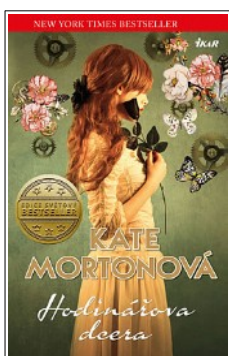
- historický román
- 372 stran

Carevna – Christopher W. Gortner

Román o Marii Fjodorovně, matce posledního cara. Osmnáctiletá princezna Minnie ví, že jejím životním posláním je opustit rodné Dánsko a uzavřít sňatek s ruským carevičem Alexandrem z rodu Romanovců. Po Alexandrově nástupu na trůn se Minnie, teď už zvaná Maria Fjodorovna, stává carevnou.

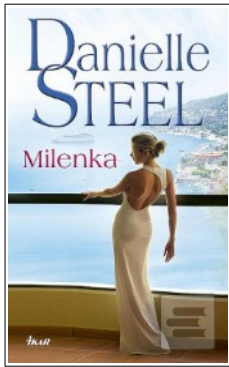
- historický román
- 487 stran

Hodinářova dcera – Kate Morton

Je horké léto roku 1862 a na březích Temže se vylodí skupinka mladých umělců pod vedením talentovaného Edwarda Radcliffa. Mají plán: strávit léto v odloučení a hledat inspiraci pro svou tvorbu. Jejich pobyt se jim však nečekaně zkrátí. Jednoho dne najdou jednu ženu z jejich skupinky zastřelenou a druhá není k nalezení.

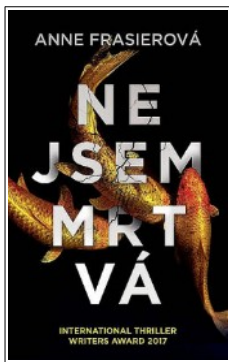
- román pro ženy
- 429 stran

Milenka – Danielle Steel

Krásné Nataši Leonovové si v mrazivých moskevských ulicích všimne ruský miliardář Vladimír Stanislas. Vezme jí pod ochranná křídla a zahrne nevídaným luxusem. O tom, že Vladimír svoje bohatství nezískává pouze čistými praktikami, Nataša tuší, ale raději nevyzvídá...

- román pro ženy
- 294 stran

Nejsem mrtvá – Anne Frasier

Detektivka oddělení vražd Jude strávila tři roky zavřená v temné podzemní cele. Za tu dobu se naučila dokonale číst ve svém sadistickém vězniteli, takže se jí nakonec podařilo uprchnout. Jenomže návrat do normálního světa je mnohem těžší, než si Jude představovala – její přítel si našel novou ženu, kolegové z policejního sboru jí nevěří.

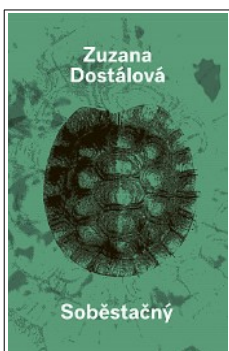
- krimi
- 278 stran

Má rusínská vyšívanka – Barbora Zavadilová

Pod vlivem vyprávění své milované babičky, která pochází z Podkarpatské Rusi a už od poloviny minulého století žije v Čechách, se mladá autorka Barbora Zavadilová vydala na tři letní měsíce poznávat zemi, v níž se babička narodila a v níž jsou tedy i její vlastní kořeny. Ze zápisků z této cesty vznikl poutavý rukopis.

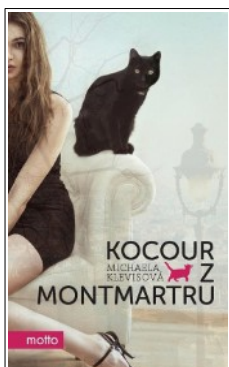
- cestopisy
- 285 stran

Soběstačný – Zuzana Dostálová

Štěpánovi je jedenáct a celý jeho svět závisí na dospělých. Jenže co si počne ve chvíli, kdy se jeho táta nejspíš zbláznil – odstěhoval se, nechal si narůst plnovous a z kalhot mu koukají kotníky. Tátova nová přítelkyně nemá Štěpána moc v lásce, přijde si nadbytečný.

- román
- 270 stran

Kocour z Montmartru – Michaela Klevisová

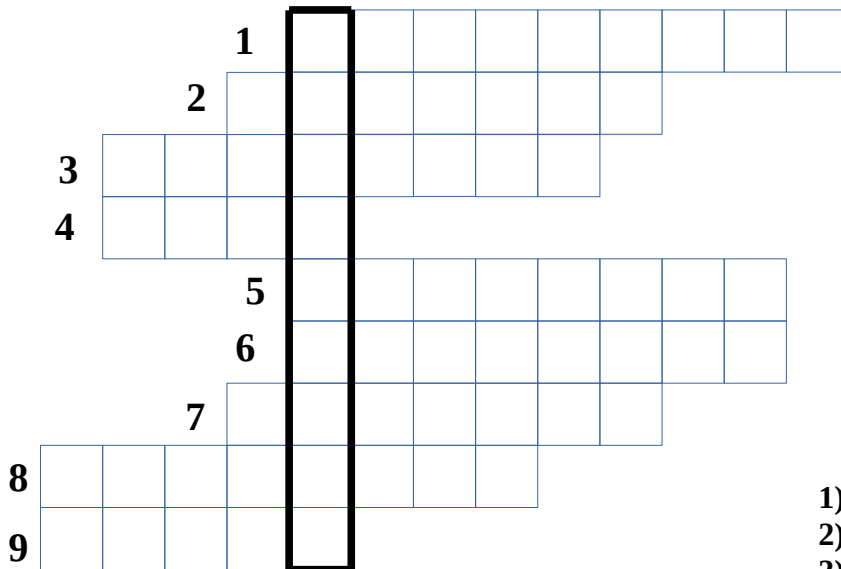
Druhá kniha povídek o kočkách a jejich lidech. Veronika touží po dobrodružství a chtěla by zažít něco, co se stává jednou za život. Adam se před přítelkyní stydí za matku, která miluje zvířata víc než lidi. Else už by ráda měla dítě, jenže manžel je proti. Sebastien kdysi snil o tom, že bude slavný hudebník...

- povídky
- 171 stran

Křížovka

Hans Christian Andersen proslul jako jeden z největších světových
(dokončení si přečtete v tajence křížovky).

Do křížovky doplňte chybějící slovo z názvu známé Andersenovy pohádky.

- 1) ... na hrášku
- 2) Čínový ...
- 3) Čarovná ...
- 4) ... mořská víla
- 5) ... se sirkami
- 6) Sněhová ...
- 7) Ošklivé ...
- 8) ... nové šaty
- 9) Pasáček ...

Historie domů v Horšovském Týně

náměstí Republiky 6

1967

1982

15. 6. 2021

Městská knihovna
náměstí Republiky 102
346 01 Horšovský Týn
telefon: 379 422 572
mobil: 731 614 064
e-mail: knihovna@htyn.cz
knihovnaht@seznam.cz
<https://knihovnahorsovskytyn.webk.cz>

půjčovní doba:

Po	9:00 – 12:00	13:00 – 18:00
Út	zavřeno	
St	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Čt	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Pá	9:00 – 12:00	13:00 – 15:00